

Ministry of European Integration
REPUBLIC OF SERBIA

**#EY
ЗА ТЕБЕ**

**EU
PRO+**

GODIŠNJI
IZVEŠTAJ

Implementing partner
in 99 cities and municipalities in Serbia

Naziv projekta:	Program Evropske unije za lokalni razvoj - EU PRO Plus
Opšti cilj:	Doprineti društveno-ekonomskom razvoju, prosperitetu i socijalnoj koheziji društva u Srbiji
Svrha:	Smanjiti društveno-ekonomske razlike u dva regiona u Srbiji
Budžet:	40 miliona EUR
Donator:	Evropska unija
Datum početka:	1. januar 2021. godine
Datum završetka:	30. jun 2024. godine
Područje programa:	Region Šumadije i Zapadne Srbije i region Južne i Istočne Srbije
Implementacioni partner:	Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS)
Datum izveštaja:	16. mart 2022. godine
Period obuhvaćen izveštajem:	1. januar 2021 – 31. decembar 2021. godine
Izveštaj pripremio:	UNOPS

Skraćenice

PO	Područje odgovornosti
OPP	Organizacija za podršku preduzećima
CAT-I (eng.)	Alat za procenu kapaciteta za infrastrukturu
PDP	Poziv za dostavljanje predloga projekata
CLLD (eng.)	Lokalni razvoj kojim upravljaju jedinice lokalne samouprave
OCD	Organizacija civilnog društva
DEU	Delegacija Evropske unije
RAS	Razvojna agencija Srbije
PD	Programski dokument
EU	Evropska unija
EPSCA (eng.)	Procena strategije komunikacije EU PRO
APRR	Akcionni plan za rodnu ravnopravnost
MRR	Mehanizam za rodnu ravnopravnost
LjP	Ljudska prava
ITI (eng.)	Integralne teritorijalne investicije
ISTD (eng.)	Integralni održivi teritorijalni razvoj
LAG	Lokalne akcione grupe
LSU	Lokalna samouprava
MDULS	Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave
MRZBSP	Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja
MP	Ministarstvo privrede
MEI	Ministarstvo za evropske integracije
MOS	Ministarstvo omladine i sporta
NVO	Nevladina organizacija
PIMO (eng.)	Kancelarija za upravljanje javnim ulaganjima
UOP	Upravni odbor Programa
RRA	Regionalna razvojna agencija
ZDP	Zahtev za dostavljanje ponuda
RSMCO (eng.)	Kancelarija u Republici Srbiji koja pokriva više zemalja
SKGO	Stalna konferencija gradova i opština
MSP	Mala i srednja preduzeća
SIPRU (eng.)	Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva
SUD (eng.)	Održivi urbani razvoj
OPZ	Opis poslova i zadataka

SADRŽAJ

Skraćenice	2
SADRŽAJ	3
1. REZIME	4
2. PREGLED NAPRETKA I UČINKA	6
2.1 Politički i programski kontekst	6
2.3 Rezultati i aktivnosti	9
Rezultat 1 Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta ITI	9
Rezultat 2 Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama	11
Rezultat 3 Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama	14
3. UPRAVLJANJE I KOORDINACIJA	17
3.1 Upravljanje	17
3.2 Koordinacija	17
3.3 Ljudski resursi	19
3.4 Nabavke i bespovratna sredstva	19
3.5. Finansije	20
4. RIZICI I PROBLEMI	20
5. KVALITET	22
6. ODRŽIVOST: Socijalni, ekološki, ekonomski i nacionalni kapaciteti	22
7. MEĐUSEKTORSKE TEME: Dobro upravljanje, rodna ravnopravnost, socijalno uključivanje i digitalizacija	23
8. KOMUNIKACIJE I VIDLJIVOST	24
9. POUKE	26
10. SLEDEĆI IZVEŠTAJNI PERIOD	27
ANEKSI	28

1. REZIME

U prvoj godini sprovođenja Programa Evropske unije za lokalni razvoj – EU PRO Plus težište je bilo na potvrđivanju relevantnosti i izvodljivosti intervencije, uspostavljanju upravljanja, obezbeđivanju kadrovskih kapaciteta i izgradnji upravljačkih pristupa i alata potrebnih za dalju realizaciju i pokretanje prvih javnih poziva i aktivnosti.

Četvromesečni početni period korišćen je za **uspostavljanje okvira upravljanja Programom i potvrđivanje pristupa realizaciji**. Fokus početnog perioda bio je na angažovanju zainteresovanih strana, sa preko 30 sastanaka organizovanih sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim zainteresovanim stranama. Program je takođe sproveo nekoliko istraživanja kako bi se prikupile informacije za razvoj aktivnosti. Sveobuhvatnom procenom razvojnih potencijala lokalnih samouprava (LSU) obezbeđeni su ulazni elementi od 66 LSU u vezi sa njihovim kapacitetima za planiranje i realizaciju projekata, razvojnim potencijalima i regionalnom saradnjom. Pored toga, Program je obezbedio povratne informacije od 86 malih i srednjih preduzeća (MSP) i 17 organizacija za podršku preduzećima (OPP) kroz strukturiranu anketu koja je pružila vredne ulazne elemente relevantne za osmišljavanje aktivnosti koje se odnose na privredni rast. Osim toga, ovaj period je iskorišćen za formulisanje pristupa upravljanju projektima, uključujući relevantne planove, pristupe i strategije. Upravljanje programom je uspostavljeno tako što Ministarstvo za evropske integracije predsedava **Upravnim odborom programa**, a imenovanje predstavnika osam nacionalnih institucija završeno je u oktobru 2021. godine.

Aktivnosti Programa koje se odnose na **poboljšanje planiranja razvoja i uvođenje koncepata integralnih teritorijalnih investicija** fokusirane su na postavljanje temelja za jačanje kapaciteta na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Plan jačanja kapaciteta je jedan od ključnih postignutih rezultata, a njegovo sprovođenje je započeto u poslednjem tromesečju godine. Prve aktivnosti jačanja kapaciteta naišle su na dobar prijem od strane lokalnih uprava i regionalnih razvojnih agencija, pri čemu je 178 predstavnika iz 72 LSU i 11 RRA imalo koristi od uvodnih modula obuke o dva ključna teritorijalna mehanizma EU - održivom urbanom razvoju (SUD) i integralnim teritorijalnim investicijama (ITI) koji su realizovani u oktobru 2021. godine.

Nadalje, Program je formulisao i sproveo [Poziv za podnošenje prijava za izradu teritorijalnih strategija](#) koji je pokrenut u oktobru 2021. godine i za rezultat je imao 16 prijava kojima je bilo obuhvaćeno 47 lokalnih samouprava u kojima živi 2,2 miliona stanovnika. Na osnovu evaluacije prijava primljenih kao odgovor na Poziv koji je zaključen u decembru 2021. godine, Program će pružiti tehničku pomoć odabranim teritorijama da sačine strategije tokom 2022. godine. Proces izrade strategija će se koristiti kao opšti alat za jačanje kapaciteta lokalnih i regionalnih zainteresovanih strana, dok će povratne informacije iz ovih procesa biti uključene u preporuke Programa za kreiranje nacionalnog modela upravljanja teritorijalnim instrumentima. Kad je reč o jačanju nacionalnog kapaciteta za uvođenje integralnog teritorijalnog razvoja, pored aktivnosti jačanja kapaciteta koje su detaljno opisane u Planu, Program je pokrenuo izradu Upporedne analize država članica EU koja predstavlja jedan od ulaznih elemenata za Studiju o nacionalnom modelu koja bi trebalo da bude krajnji rezultat ovog dela intervencije Programa.

U cilju doprinošenja **poboljšanom ekonomskom rastu**, Program je radio sa ključnim nacionalnim i regionalnim zainteresovanim stranama na osmišljavanju i sprovođenju aktivnosti koje su najrelevantnije za ciljne korisnike u skladu sa nacionalnim strategijama. [Poziv za predloge projekata za organizacije za podršku poslovanju](#) (OPP) objavljen u decembru 2021. godine osmišljen je da podrži projekte koji doprinose razvoju i rastu najmanje 400 MSP na području obuhvaćenom Programom. Korisničke OPP treba da pruže podršku MSP u digitalizaciji, prelasku na zelenu ekonomiju i uvođenju cirkularne ekonomije, poboljšanju otpornosti, marketingu i internacionalizaciji, standardizaciji i ostvarivanju pristupa finansiranju.

Program je takođe završio Poziv za preduzetnike, mikro i mala preduzeća (MMP) koji je formulisan u saradnji sa Ministarstvom privrede, koji bi trebalo da bude objavljen početkom 2022. godine. Očekuje se da će najmanje 100 preduzetnika i MMP povećati svoju konkurentnost i otpornost kroz direktnu pomoć Programa u vidu nabavke opreme i uvođenja komplementarnih usluga. Program je i 2021. godine radio sa Ministarstvom privrede i Razvojnog agencijom Srbije na formulisanoj pristupa za pružanje pomoći za razvoj ekonomske infrastrukture koji će biti fokus u drugoj godini realizacije, zajedno sa podrškom LSU za poboljšanje kvaliteta usluga koje se pružaju preduzećima.

Najznačajniji napredak je postignut u vezi sa **unapređenjem socijalne infrastrukture i društvene kohezije**. Program je razvio dva Poziva čije objavljivanje je odobrio Upravni odbor Programa. [Poziv za projekte lokalne infrastrukture](#) koji za cilj ima unapređenje javnih usluga kroz infrastrukturne projekte, istovremeno jačajući kapacitete lokalnih samouprava za upravljanje infrastrukturnim projektima bilateralnih donatora, objavljen je u decembru 2021. godine, dok [Poziv za unapređenje socijalnih usluga](#) koje doprinose povećanju kvaliteta i unapređenju održivosti socijalnih usluga koje se pružaju građanima na lokalnom nivou, posebno ugroženim grupama i u periodima pojačanih potreba, treba da bude objavljen u januaru 2022. godine.

Pored toga, Program je pružio pomoć Vladi Srbije u borbi protiv pandemije kovida 19 u vidu nabavke medicinske opreme i angažovanja osnovnog medicinskog i nemedicinskog osoblja za pružanje pratećih usluga. Širenje zaraze je sprečeno nabavkom 26 vozila za distribuciju vakcina i vakcinaciju, koja su u kritičnim trenucima intenzivno koristila 24 doma zdravlja za jačanje imuniteta stanovništva u udaljenim delovima zemlje. Nadalje, 40 opremljenih kontejnera za trijažu pacijenata postavljenih ispred 26 domova zdravlja omogućilo je kontrolu kontakata unutar domova zdravlja uz obezbeđivanje bezbednog radnog okruženja za zdravstvene radnike, dok je preko 100.000 učenika iz 330 škola na 15 lokacija dobilo aparate za dezinfekciju koje je obezbedio Program. Angažovanje medicinskih i nemedicinskih timova u 23 doma zdravlja doprinelo je tome da zdravstvene usluge vezane za kovid 19 budu pružene za 1.817.475 građana.

Program je identifikovao, registrovao i otklanjao rizike tokom cele godine. Većina rizika se odnosi na aktuelnu pandemiju kovida 19 koja je značajno uticala na realizaciju Programa jer su zainteresovane strane Programa radile sa smanjenim kapacitetima, a njihov angažman je bio otežan iz zdravstvenih razloga. Kontinuirano je procenjivan modalitet intervencija i kada je to bilo moguće sastanci i događaji su održavani uz fizičko prisustvo, dok je mnoge bilo potrebno organizovati onlajn.

Pošto je zemlja bila teško pogođena pandemijom, izvršena je izmena Programa tako što je 10 miliona EUR dodato na prvobitno opredeljenih 30 miliona EUR, uz dodatnu aktivnost Programa koja se odnosi na kovid 19. Mada je Program podržavao napore za sprečavanje kovida 19 od početka realizacije, ove promene su formalno izvršene kroz dopunu u decembru 2021. godine.

Aktivnosti komunikacija su bile intenzivne. U saradnji sa Ministarstvom za evropske integracije i Delegacijom Evropske unije, utvrđen je kompletan vizuelni identitet, a potom i Strategija komunikacije i uspostavljeni su interaktivni veb-sajt i nalozi na društvenim mrežama. Komunikacije Programa su uspešno odgovorile na izazove vezane za pandemiju, organizovanjem dva velika onlajn događaja - događaj povodom obeležavanja početka Programa 14. aprila 2021. godine i ceremoniju dodele nagrada likovnog konkursa za kalendar koja je održana onlajn 24. decembra 2021. godine. Pored toga, prva sednica UOP-a koja je održana u kombinovanom modalitetu sa delom otvorenim za javnost, kao i primopredaja opreme nabavljene kao odgovor na pandemiju izazvali su veliko interesovanje javnosti. Izdato je osam saopštenja za javnost i šest informacija za medije koji su generisali 563 pozitivna medijska izveštaja, od čega 242 (ili 42,9 odsto) u nacionalnim medijima.

U ovom izveštaju dat je pregled napretka i rezultata, najnovije informacije o pitanjima upravljanja i koordinacije, pregled pretpostavki i rizika, razmatranja vezana za kvalitet i održivost, uvid u ključne postignute rezultate predviđene za naredni izveštajni period i pouke. Aneksi pružaju čitaocima priliku da steknu detaljna saznanja o nekim konkretnim akcijama koje je sproveo Program.

2. PREGLED NAPRETKA I UČINKA

2.1 Politički i programski kontekst

U 2021. godini došlo je do niza važnih dešavanja u pogledu teritorijalnog razvoja, kako na nivou EU, tako i u Srbiji. Na nivou EU, završen je regulatorni okvir za Kohezionu politiku EU u periodu od 2021. do 2027. godine, uključujući njenu podršku teritorijalnom razvoju. Naglasak na urbani razvoj je zadržan i dodatno ojačan, a alati uvedeni u periodu od 2014. do 2020. godine ostaju važni mehanizmi u budućnosti: Održivi urbani razvoj (SUD), Integralne teritorijalne investicije (ITI) i Lokalni razvoj kojim upravljaju jedinice lokalne samouprave (CLLD) su i dalje ključni okviri za teritorijalni razvoj koji finansira EU. Međutim, takođe je došlo do više značajnih promena, između ostalog i kad su u pitanju ciljevi javne politike i zahtevi za opredeljivanje minimalnog iznosa sredstava za urbana područja.

Novi okvir Kohezivne politike sadrži pet ciljeva javnih politika (*eng.* PO), kojima se zamenjuje 11 tematskih ciljeva iz perioda od 2014. do 2020. godine: PO1) Pametnija Evropa, kroz inovacije, digitalizaciju, ekonomsku transformaciju i podršku MSP; PO2) Zelena Evropa, smanjenje emisija ugljen-dioksida, ulaganja u energetska tranziciju, obnovljivi izvori energije i borba protiv klimatskih promena; PO3) Povezana Evropa, sa strateškim saobraćajnim i digitalnim mrežama; PO4) Društveno odgovorna Evropa, koja obezbeđuje nivo socijalnih prava i podržava kvalitetno zaposlenje, obrazovanje, veštine, socijalno uključivanje i jednak pristup zdravstvenoj zaštiti, i PO5) Evropa bliža građanima, u okviru koje se podržavaju strategije lokalnog razvoja i održivi urbani razvoj. Takođe ima dva horizontalna cilja: razvoj administrativnih kapaciteta i regionalne i prekogranične saradnje. Prema regulatornom okviru EK za period od 2021. do 2027. godine, ITI, CLLD i SUD, biće uvršćeni u novi cilj javne politike 5, „približavanje građanima evropskih Strukturnih i investicionih fondova (ESIF)”. U okviru Kohezivne politike, Evropski fond za regionalni razvoj (*eng.* ERDF) će posebno promovisati integralni razvoj, i to u 1) urbanim područjima i 2) ruralnim i priobalnim područjima.

Poseban fokus ERDF-a će i dalje biti na urbanoj dimenziji, uz **obavezu izdvajanja sredstava na nacionalnom nivou od najmanje 8% za integralni teritorijalni razvoj u urbanim područjima** (povećanje u odnosu na 5% u periodu od 2014. do 2020. godine). Sprovođenje mera urbanog razvoja biće podržano kroz novi program umrežavanja i izgradnje kapaciteta gradskih uprava, Evropske urbane inicijative (EUI). Kohezivnom politikom se pored toga podržava lokalni razvoj i omogućava lokalnim samoupravama da upravljaju resursima.

U novoj [Uredbi o utvrđivanju zajedničkih odredbi](#)¹ za ESIF se navode ključne karakteristike teritorijalnog razvoja, uključujući ključne karakteristike pojma „teritorijalna strategija”. Program je sve ove aspekte uneo u Poziv za podnošenje prijave za izradu teritorijalnih strategija i počeo da koristi ažuriranu terminologiju. Paralelno sa zaokruživanjem regulatornog konteksta, desili su se neki važni događaji u strateškom smislu. Oni se tiču i urbane i ruralne dimenzije teritorijalnog razvoja.

Važna promena relevantna za srpski kontekst u smislu urbanog razvoja dogodila se u novembru 2021. godine. U okviru slovenačkog predsedavanja Savetom Evropske unije usvojen je [Ljubljanski sporazum](#) kao poslednje ažuriranje sprovođenja Urbane agende za EU, koje je počelo [Okvirnim dogovorom iz Amsterdama](#) iz 2016. godine. Ljubljanskim sporazumom ponovo je izražena opredeljenost država članica i drugih partnera da sprovode Urbanu agendu za EU i ostvaruju saradnju u okviru tematskih partnerstava, kao i fokus na postizanje boljeg regulisanja, boljeg finansiranja i boljeg znanja. Time se dodaju četiri nove teme za saradnju na više nivoa, uvode neke nove karakteristike za partnerstva i naglašava **važnost malih i srednjih gradova**. Dokument takođe ima za cilj jačanje saradnje u oblasti teritorijalnog i urbanog razvoja između različitih struktura neformalne saradnje između zemalja, Evropske komisije i drugih partnera.

Što se tiče akcija, u sporazumu se naglašava da mali i srednji gradovi i mesta treba da dobiju što je moguće veću podršku kako bi se bolje uključili u Urbanu agendu za EU partnerstva ili druge oblike

¹Članovi 28-34 iz Glave III, Poglavlje II - Teritorijalni razvoj
www.euproplus.org.rs

saradnje, bilo direktno ili preko nacionalnih udruženja koja predstavljaju lokalne i regionalne uprave. Obnavljajući posvećenost podršci sprovođenju Urbane agende za EU kroz tematska partnerstva, sporazumom se takođe dodaju sledeće teme listi prioriteta Urbane agende: gradovi jednakosti; hrana; ozelenjavanje gradova; i održivi turizam. Naglasak na male i srednje gradove i teme prioritete liste u sporazumu dodatno je potvrdio pristup Programa prema kome se podrška fokusira na male i srednje gradove u PO Programa, u pogledu izbora teritorija i izrade teritorijalnih strategija, ali i na bavljenje temama za razvoj, što je u skladu sa najnovijim sporazumom.

U pogledu ruralne dimenzije teritorijalnog razvoja, EU je preduzela niz koraka da podrži svoje ruralne teritorije u 2021. godini. U junu je Evropska komisija usvojila [Dugoročnu viziju za ruralna područja](#), koja ima za cilj snažnija, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja do 2040. godine. U okviru svake od ove četiri dimenzije, Vizijom se definišu vodeće inicijative, koje zajedno čine ključne elemente Akcionog plana za ruralna područja. Jedan od ključnih principa Plana je potreba za merama integralnog razvoja. Vizija i akcioni plan su dopunjeni [Ruralnim paktom](#), koji je usvojen u decembru 2021. godine i njime se traži poboljšano upravljanje ruralnim područjima EU. Pakt ima za cilj da mobiliše javne vlasti i zainteresovane strane da deluju u skladu sa potrebama i težnjama stanovnika ruralnih područja.

Evropska komisija je u decembru usvojila novi [Akcioni plan socijalne ekonomije](#). Cilj akcionog plana je da se unaprede socijalna ulaganja, podrže akteri socijalne ekonomije i socijalna preduzeća u pokretanju poslovanja, njegovom proširenju, inoviranju i otvaranju radnih mesta, pri čemu je pandemija kovida 19 pokazala da još više nego pre postoji potreba za prelazak na pravičan, održiv i otporan ekonomski model. Poboljšanje pristupa finansijama je važna oblast rada u okviru Akcionog plana socijalne ekonomije i u njemu se predstavljaju [mogućnosti finansiranja](#) koje su na raspolaganju za podršku socijalnoj ekonomiji. I zemlje kandidati sa Zapadnog Balkana obuhvaćene su ovim Akcionim planom. Podrška u zemljama koje nisu članice EU biće usmerena na razvoj politika socijalne ekonomije, a predviđena je i direktna podrška socijalnim preduzetnicima. Srbija je napravila značajan napredak u razvijanju socijalne ekonomije, jer je Vlada Srbije krajem 2021. godine utvrdila [Predlog zakona o socijalnom preduzetništvu](#) nakon deset godina njegove izrade.

Tokom 2021. godine došlo je do nekoliko izmena i ažuriranja javnih politika zemlje. [Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2021. do 2030. godine](#) je usvojena u aprilu 2021. godine i ažurirana u julu 2021. godine. Strategija ima za cilj efikasnu, odgovornu i transparentnu upravu koja obezbeđuje kvalitet i omogućava lak pristup stručnim i delotvornim uslugama. Pripremljen je skup mera i ciljeva za unapređenje kapaciteta javne uprave, pojednostavljenje upravnih postupaka, uspostavljanje elektronskih registara podataka, promovisanje digitalizacije i unapređenje javnih usluga koje se nude građanima i privredi, a Strategijom se predviđa i uspostavljanje jedinstvenog upravnog mesta u okviru svake LSU, kao ključnog koraka za bolje i efikasnije povezivanje sa njenim korisnicima.

Program će doprineti sprovođenju Strategije na nekoliko nivoa. Prvo, u skladu sa Strategijom, regionalne razvojne agencije (RRA) biće uključene u aktivnosti izgradnje kapaciteta za integralni teritorijalni razvoj i biće podstaknute da učestvuju u sprovođenju konkretnih akcija. Drugo, Program će obratiti pažnju na koherentnost javnih politika relevantnih za izradu i sprovođenje ISTD strategija i projekata. Pored toga, Strategija ponovo potvrđuje značaj praćenja i evaluacije kao neophodnog preduslova za unapređenje efikasnosti i delotvornosti javnih politika u ostvarivanju ciljeva, koji će biti sastavni deo ISTD strategija koje podržava EU PRO Plus. Konačno, horizontalna i vertikalna saradnja biće ostvarena kroz procese izgradnje kapaciteta i izrade strategija u skladu sa teritorijalnim mehanizmima EU. Biće procenjene mogućnosti za zajednički rad sa Nacionalnom akademijom za javnu upravu i to može dodatno doprineti sprovođenju Strategije.

[Akcionim planom za sprovođenje Strategije održivog urbanog razvoja Republike Srbije do 2030. godine za period od 2021. do 2022. godine](#) usvojenim u martu 2021. godine, predviđena je priprema Programa urbanog razvoja za ključne oblasti intervencija definisanih u Strategiji. Konkretni programi treba da osiguraju finansiranje aktivnosti vezanih za sprovođenje Strategije i korišćenje teritorijalnih instrumenata shodno Kohezivnoj politici EU i mogu se koristiti za kombinovanje različitih izvora finansiranja u cilju sprovođenja teritorijalnih inicijativa. Mada je izrada Strategija održivog urbanog razvoja (SUD) definisana

Nacionalnom strategijom, Akcioni plan daje više detalja o programima za finansiranje strategija SUD i kombinovanju izvora finansiranja. Štaviše, Strategijom je prepoznat lokalni ekonomski razvoj kao ključni instrument za integrisanje privrednog rasta i razvoja sa društvenom ravnopravnošću i kvalitetom životne sredine uz održivo finansiranje razvoja urbanih naselja. Kroz paket mera usvojenih radi unapređenja uslova za lokalni ekonomski i urbani razvoj, sanaciju braunfeld lokacija i jačanje poslovne i inovativne infrastrukture, Strategija kao primarni strateški cilj postavlja održivi, inovativni i inkluzivni lokalni ekonomski razvoj i zapošljavanje.

Vlada Srbije je u aprilu utvrdila [Zakon o rodnoj ravnopravnosti i izmene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije](#). Zakonom o rodnoj ravnopravnosti poboljšava se institucionalni okvir i stvaraju se uslovi za sprovođenje politike jednakih mogućnosti za žene i muškarce, propisuju se obaveze državnih organa, poslodavaca i drugih fizičkih i pravnih lica u pogledu rodne ravnopravnosti. Predviđene su i mere protiv diskriminacije po osnovu roda i za ostvarivanje i unapređenje rodne ravnopravnosti. Izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije predviđeno je da će diskriminacija na radu biti strože sankcionisana, što će primorati poslodavce da poboljšaju postupanje u odnosu na zaposlene i da se pridržavaju antidiskriminacionih normi propisanih zakonom o radu.

U oktobru je Vlada Srbije usvojila [Strategiju za rodnu ravnopravnost od 2021. do 2030. godine](#), čiji je cilj prevazilaženje rodne ravnopravnosti, kao preduslova za razvoj društva i unapređenje svakodnevnog života žena i muškaraca, devojčica i dečaka. Program ima za cilj rešavanje pitanja postojećih rodnih jazova kroz usvajanje i primenu Akcionog plana za rodnu ravnopravnost, koji služi kao okvir za promociju i uključivanje jednakih mogućnosti u sve aktivnosti Programa.

Važnost ekonomske infrastrukture je prepoznata i kroz [Strategiju industrijske politike Republike Srbije od 2021. do 2030. godine](#) u okviru mera donetih radi pružanja podrške industrijskoj proizvodnji putem investiranja u ekonomsku infrastrukturu i razvoj industrijskih zona.

U maju 2021. godine završen je javni uvid u [Nacrt Prostornog plana Republike Srbije od 2021. do 2035. godine i Izveštaj o strateškoj proceni uticaja Prostornog plana Republike Srbije od 2021. do 2035. godine na životnu sredinu](#), i očekuje se da uđe u proceduru usvajanja u 2022. godini. Plan pruža ključne ulazne elemente važne za teritorijalni razvoj i korišćenje teritorijalnih alata EU i definiše ključne razvojne osovine koje obezbeđuju okvir za kapitalne investicije. Identifikovane urbane aglomeracije i veći i manji gradski centri, zajedno sa važnim razvojnim koridorima, obezbeđuju osnovu za izradu dela kriterijuma za izbor teritorija za pružanje tehničke pomoći u pilotiranju mehanizama integralnog teritorijalnog razvoja, a takođe bi mogli da utiču na predlog nacionalnog ISTD modela.

U junu 2021. godine, Svetska banka (SB) pokrenula je [Program zelenih, otpornih gradova pogodnih za život u Srbiji](#), zajedno sa Ministarstvom građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, u cilju jačanja održivog i otpornog urbanog razvoja odabranih gradova Srbije. Ova aktivnost je deo Globalnog krovnog programa Svetske banke za održivi i regionalni razvoj (SURGE) i podržava je švajcarski Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO). Program ima za cilj da rešava pitanje postojećih praznina u znanju na nacionalnom nivou i da podrži odabrane gradove da unaprede svoje kapacitete za bolje planiranje, pripremu i sprovođenje investicija na nivou grada koje imaju veliki uticaj i promovišu održivi urbani razvoj sa niskim emisijama ugljendioksida i urbanu otpornost, te da proširi bazu znanja i dijalog o javnim politikama u pravcu ostvarivanja inkluzivnijeg, održivijeg, otpornijeg i zelenog urbanog razvoja. EU PRO Plus će potvrditi usklađenosti i osigurati sinergiju u realizaciji.

Kao rezultat devetomesečne eksterne [istrage](#) nepravilnosti u izveštajima Svetske banke o uslovima poslovanja (Doing Business) za 2018. i 2020. godinu, uprava Grupacije Svetske banke donela je odluku **da obustavi objavljivanje Izveštaja o uslovima poslovanja**. Podaci za Srbiju nisu bili predmet istrage, međutim indikator programa u matrici logičkog okvira koji se odnosi na izveštaj o uslovima poslovanja neće biti dostupan.

2.2 Napredak ka postizanju ciljeva

U prvoj godini realizacije, Program je postavio čvrste osnove za sprovođenje aktivnosti i postizanje ciljeva koji se odnose na smanjenje socio-ekonomskih razlika između dva ciljna regiona.

Opsežan proces konsultacija koji je obuhvatio sastanke i sprovođenje nekoliko istraživanja pružio je ključne informacije kako bi se osigurala relevantnost i pružio doprinos unapređenom uticaju intervencija Programa. Iako je u dinamici realizacije Programa suviše rano da bi se videla promena, aktivnostima Programa osmišljenim i pokrenutim u prvoj godini sprovođenja postavljeni su temelji za postizanje ciljeva.

Doprinosi ekonomskom razvoju, Javni poziv za organizacije za podršku poslovanju je osmišljen tako da osigura koristi za najmanje 400 preduzeća na teritoriji Programa, što će, nesumnjivo, doprineti novom zapošljavanju i dugoročno pozitivno uticati na BDP. Ovi rezultati će biti dopunjeni direktnom pomoći preduzetnicima i preduzećima, a pristup za ovu aktivnost je takođe finaliziran 2021. godine. Nadalje, 2022. godine Program će pomoći preduzećima početnicima u poslovanju, podržati sprovođenje aktivnosti stručnog osposobljavanja i formulisanje i sprovođenje projekata ekonomske infrastrukture.

Što se tiče socijalnog uključivanja i kohezije, Poziv za projekte lokalne infrastrukture i Poziv za unapređenje socijalnih usluga su osmišljeni da podrže razvoj kritičnih usluga koje lokalne uprave pružaju građanima, a očekivani rezultati će biti značajni. Pomoć Programa u borbi protiv pandemije koja je u toku je efikasno obezbeđena i već se pokazala kao delotvorna.

Konačno, Program je postavio temelje za uvođenje teritorijalnog pristupa na svim nivoima, pri čemu su početne aktivnosti jačanja kapaciteta u toku.

2.3 Rezultati i aktivnosti

Rezultat 1 Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta ITI

Formulisanjem i sprovođenjem Plana jačanja kapaciteta² i [Poziva za podnošenje prijava za izradu teritorijalnih strategija](#), Program je postavio temelje za postizanje planiranih rezultata koji se odnose na uvođenje koncepta integralnih teritorijalnih investicija (ITI). U toku je realizacija aktivnosti izgradnje kapaciteta kojima će se unaprediti sposobnost lokalnih samouprava (LSU) i regionalnih razvojnih agencija (RRA) da identifikuju, prate i ocenjuju projekte i osiguraju izvore finansiranja, uz održana dva modula obuke. Nadalje, aktivnosti izgradnje kapaciteta će stvoriti kapacitete na lokalnom i regionalnom nivou za korišćenje teritorijalnih instrumenata, gradeći kapacitet za bolje korišćenje budućih kohezionih fondova. Osim toga, obuka namenjena Ministarstvu za evropske integracije (MEI) su pripremljene, a njihova realizacija je planirana početkom 2022. godine.

Proces izrade teritorijalnih strategija počeo početkom 2022. godine, po zaključenju rezultata Poziva koji je zatvoren 10. decembra 2021. godine. Ključni kriterijumi podobnosti urbanih područja za konkurisanje za podršku kroz Poziv zasnivaju se na [Nacrtu prostornog plana Republike Srbije od 2021. do 2035. godine i Izveštaju o strateškoj proceni uticaja prostornog plana Republike Srbije od 2021. do 2035. godine na životnu sredinu](#), kojim je identifikovano ukupno 19 urbanih područja na teritoriji Programa: Urbano područje grada Niša³, urbana područja - centri integracije sa više od 100.000 stanovnika⁴ i Urbana područja - centri integracije sa više od 40.000 stanovnika⁵. Ovom intervencijom će se podržati izrada najmanje 15 teritorijalnih strategija koje pokrivaju teritoriju najmanje 40 lokalnih samouprava (LSU). Proces izrade strategije će se koristiti kao mehanizam za izgradnju kapaciteta i stvaranje platforme za unapređenje međuopštinske saradnje. Takođe bi trebalo da poboljša korišćenje različitih izvora finansiranja. Pored toga, pilotiranje ovog novog pristupa kojim se valorizuju konkurentne prednosti teritorija bez obzira na administrativne granice obezbeđuje relevantne informacije za kreiranje nacionalnog modela za ITI.

² Plan jačanja kapaciteta se može naći u Aneksu I, Prilog 1.2

³ Pored Niša, gradovi Novi Sad i Beograd, koji su izvan teritorije Programa, su prepoznati kao posebne celine u Nacrtu prostornog plana

⁴ Kragujevac i Leskovac na teritoriji Programa

⁵ Šesnaest LSU u području Programa sa preko 40.000 stanovnika potpada pod ovu klasifikaciju

Procesom će se takođe omogućiti razvoj integralnih projekata u različitim sektorima u skladu sa [Strategijom održivog urbanog razvoja Republike Srbije do 2030. godine za period od 2021. do 2022. godine](#) i [tematskim ciljevima Kohezione politike EU](#), što obuhvata ekonomski razvoj, urbanu obnovu, zaštitu životne sredine i klimatske promene itd. Ovi i drugi integralni projekti, kao što su projekti lokalnog razvoja kojim upravljaju jedinice lokalne samouprave (CLLD) koje su sačinile Lokalne akcione grupe (LAG) imaju priliku da konkurišu za sredstva Programa za njihovo sprovođenje.

Štaviše, zajedno sa MEI, Program je identifikovao oblasti za pružanje tehničke pomoći i inicirao je podršku. Izrađen je nacrt za uporednu analizu država članica EU u cilju procene toga kako one koriste teritorijalne instrumente EU, što Srbiji pruža ključnu priliku da uči iz postojećeg iskustva kako bi osmislila najprikladniji model za teritorijalni razvoj. Ova pomoć bi trebalo da unapredi administrativne i tehničke kapacitete Ministarstva za evropske integracije za upravljanje integralnim teritorijalnim investicijama, posebno jačajući sposobnosti za identifikaciju, praćenje i evaluaciju integralnih projekata. Nadalje, time će se Ministarstvo osposobiti za formulisanje regulatornog okvira kao podrške instrumentima EU za teritorijalni razvoj.

Aktivnost 1.1 Jačanje nacionalnih kapaciteta za uvođenje integralnog teritorijalnog razvoja

Obezbeđeni su neophodni resursi za podršku MEI u formulisanju pravnog, institucionalnog i regulatornog okvira i izgradnji znanja i veština potrebnih za uvođenje teritorijalnog pristupa u Srbiji. Angažovan je ključni međunarodni ekspert, zajedno sa grupom međunarodnih stručnjaka koji imaju stručna znanja i iskustvo potrebno za pružanje tehničke pomoći i obuke.

Plan jačanja kapaciteta sačinjen u trećem tromesečju godine predviđa niz aktivnosti usmerenih na nacionalne zainteresovane strane, uključujući MEI. Pored posebno osmišljenih aktivnosti obuke, MEI će takođe imati koristi od povratnih informacija dobijenih od lokalnih i regionalnih zainteresovanih strana koje učestvuju u aktivnostima jačanja kapaciteta u okviru Aktivnosti 1.2 Programa, i kroz instrumente za razmenu znanja koje će Program razviti.

Odgovarajući na potrebe utvrđene tokom početnog perioda, Program je postavio osnovu za razvijanje nekoliko identifikovanih rezultata. Prvo, sačinjena je struktura uporedne analize država članica EU⁶, sa preliminarnim spiskom zemalja relevantnih za kontekst Srbije. Štaviše, koncept za kreiranje IT alata, čija je namena da pomogne MEI u praćenju realizacije teritorijalnih strategija, formulisan je kao polazna tačka za razvoj sveobuhvatnog alata u kasnijoj fazi. Novi alat potencijalno može da funkcioniše kao sistem za praćenje, GIS platforma za mapiranje strategija i projekata i baza podataka raspoloživih izvora finansiranja.

Prvi modul obuke za Ministarstvo za evropske integracije (MEI) osmišljen je u poslednjem tromesečju godine, a planirano je da se sprovede početkom 2022. godine. Obuhvata uvod u politiku teritorijalnog razvoja Evropske unije, ključne karakteristike i vrste teritorijalnih instrumenata sa ključnim karakteristikama i praktičnim primerima, aspekte upravljanja teritorijalnim razvojem i srodna praktična iskustva, izbor teritorija, alate za osnaživanje lokalnih vlasti, proces izrade strategija i praćenje i evaluaciju strategija teritorijalnog razvoja.

Aktivnost 1.2 Unapređenje kapaciteta opština i regionalnih razvojnih agencija za uvođenje koncepta integralnog teritorijalnog planiranja

Program je održao početne konsultacije sa ključnim regionalnim i lokalnim zainteresovanim stranama,

⁶ Predlog uporedne analize država članica EU se može naći u Aneksu I, Prilog 1.3 www.euproplus.org.rs

uključujući velike urbane centre i regionalne razvojne agencije (RRA)⁷ sa ciljem da se identifikuju potencijali za uspostavljanje teritorija ITI i SUD. [Poziv za podnošenje prijava za izradu teritorijalnih strategija](#) sačinjen u trećem tromesečju godine, shodno odobrenju MEI i DEU, objavljen je u oktobru 2021. godine. Tematski okvir za podršku zasnovan je na tematskim oblastima definisanim u [Strategiji održivog urbanog razvoja Republike Srbije do 2030. godine za period od 2021. do 2022. godine](#) i [tematskim ciljevima Kohezivne politike EU](#). Proces evaluacije je započet po zatvaranju Poziva 10. decembra 2021. godine.

U skladu sa planom rada na terenu, Poziv je promovisan kroz sedam informativnih sesija⁸ održanih u oktobru i novembru 2021. godine. Predstavnici RRA i LSU su podeljeni u grupe na osnovu teritorijalne povezanosti kako bi se olakšala saradnja. Info sesija je obuhvatila i radionice o Integralnom održivom teritorijalnom razvoju⁹, koji je deo modula obuke II- Proces izrade strategije ISTD Plana izgradnje kapaciteta EU PRO Plus¹⁰. Materijali za obuku, uključujući priručnik¹¹ su sačinjeni tokom izveštajnog perioda.

Učesnici obuke i info sesija su se upoznali sa instrumentima teritorijalnog razvoja i metodologijom izrade strategija integralnih teritorijalnih investicija (ITI) i održivog urbanog razvoja (SUD) i njihove primene. Događaji su bili dobro posećeni i privukli su 178 učesnika (od čega 88 ili 49 procenata žena) iz 69 LSU i svih 11 regionalnih razvojnih agencija (RRA) koje su aktivne u području Programa. Pored toga, na internet stranici Javnog poziva objavljen je video snimak onlajn info sesije, a 30. novembra 2021. godine održan je onlajn konsultativni sastanak. Na onlajn konsultativnom sastanku učestvovalo je 46 predstavnika, koji su predstavljali 27 LSU, jednu gradsku opštinu i šest RRA, uključujući tri LSU koje ranije nisu prisustvovala informativnim sesijama. Planirano je da evaluacija pristiglih prijava bude završena do kraja januara 2022. godine.

Aktivnost 1.3 Sprovođenje aktivnosti koje doprinose društveno-ekonomskom rastu, predviđenih strategijama integralnog teritorijalnog planiranja

U svrhu pružanja podrške za realizaciju integralnih projekata, Program planira da objavi javni poziv krajem 2022. godine. U ovom pozivu moći će da učestvuju integralni projekti identifikovani tokom procesa strateškog planiranja podržanog kroz Aktivnost 1.2, zajedno sa projektima koji proističu iz drugih teritorijalnih inicijativa, kao što su projekti lokalnog razvoja koji vodi zajednica (CLLD) koje su osmislile lokalne akcione grupe (LAG).

Rezultat 2 Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama

Kroz opsežne konsultacije sa lokalnim i nacionalnim zainteresovanim stranama, Program je potvrdio relevantnost aktivnosti vezanih za podršku privrednom rastu lokalnih samouprava, utemeljenom na relevantnim politikama na nacionalnom i lokalnom nivou.

U konsultacijama na lokalnom nivou potvrđena je velika lista prioritarnih projekata ekonomske infrastrukture koji su spremni za realizaciju. Kroz istraživanje, 49 LSU identifikovalo je ukupno 136 projekata ekonomske infrastrukture procenjene vrednosti od preko 89 miliona EUR, od kojih je 88 projekata vrednih 59 miliona EUR obezbedilo dozvole. Njihova struktura je raznolika i kreće se od industrijskih ili agrobiznis zona do multifunkcionalnih objekata razvijenih kao grinfild, grejfield ili braunfield lokacija – lokacija industrijskog nasleđa ili starih vojnih objekata. Prosečna vrednost identifikovanih projekata je 330.000 EUR ako se izuzmu kapitalne investicije od preko milion evra. Međutim, uzimajući u

⁷ Konsultacije su održane sa Nišom, Kragujevcem, Pirotom, Leskovcem, Vranjem, Novim Pazarom, Smederevom, Zaječarom, Kruševcem, Kraljevom, Valjevom, Šapcem, Loznicom, Jagodinom, Prokupljem, Požarevcem i RRA Zlatibor, RARIS, Braničevom i Podunavljem i Podrinjem, Podgorinom i Rađevinom.

⁸ Izveštaj o evaluaciji info sesija o ISTD se može naći u Aneksu I, Prilog 1.4

⁹ Izveštaj o evaluaciji radionica o ISTD se može naći u Aneksu I, Prilog 1.5

¹⁰ Plan izgradnje kapaciteta se može naći u Aneksu I, Prilog 1.2

¹¹ Zbirka tekstova o ISTD se može naći u Aneksu I, Prilog 1.6

obzir iskustvo EU PRO sa prosečnih 500.000 EUR za projekte ekonomske infrastrukture, planirana sredstva za ovu aktivnost i dalje su validna. Kasnije posete 99 LSU potvrdile su nalaze istraživanja, dok je u 40% posećenih lokalnih samouprava registrovan nedostatak tehničke dokumentacije za podršku razvoju ekonomske infrastrukture.

Razvojna agencija Srbije (RAS) potvrdila je potrebu za opremljenim industrijskim zonama kako bi se podržale strane direktne investicije preduzeća koja žele da izmeste svoje poslovanje u Srbiju. Nedostatak kvalitetnih zona istakli su kao ključnu prepreku na koju nailaze u nastojanjima da potpomognu veliko interesovanje kompanija za razvojne potencijale Srbije. Takođe, Ministarstvo privrede (MP) je potvrdilo značaj podrške u formulisanju projekata ekonomske infrastrukture i potrebu za kvalitetnom tehničkom dokumentacijom. Na osnovu dobijenih povratnih informacija, Program razvija pristup za pružanje podrške ekonomskoj infrastrukturi koji će stvoriti uslove za najmanje 25 miliona EUR ulaganja u industriju, razvoj biznisa i turizma i doprineti otvaranju novih radnih mesta za lokalno stanovništvo.

Osim toga, povratne informacije od 66 LSU dobijene kroz istraživanje o LSU jasno ukazuju na to da lokalne samouprave nedovoljno ulažu u aktivnosti vezane za saradnju sa privatnim sektorom i promociju investicionih potencijala, što potvrđuje relevantnost planirane pomoći za unapređenje usluga podrške poslovanju koje pružaju LSU. Digitalizacija, kroz korišćenje Geografskog informacionog sistema (GIS) ili slične aktivnosti, ističe se kao važan prioritet za LSU, posebno u kontekstu kovida 19.

Konsultacije sa Ministarstvom privrede, Nacionalnom službom za zapošljavanje, Privrednom komorom Srbije i RRA potvrdile su da su aktivnosti Programa usmerene na konkurentnost i održivost preduzeća usklađene sa naporima Vlade i odgovaraju potrebama ciljnih korisnika. To je potvrđeno i rezultatima istraživanja sprovedenih među MSP i OPP korisnicima programa EU PRO. Direktnu podršku u vidu bespovratnih sredstava dodeljenih MSP za nabavku nove opreme i uvođenje usluga potvrdilo je 98% anketiranih MSP.

Javni poziv za direktnu podršku malim i srednjim preduzećima usmeren na nabavku nove opreme i uvođenjem usluga izrađen je uzimajući u obzir informacije koje je obezbedilo Ministarstvo privrede, koje je istaklo da je direktna podrška još relevantnija za sektore pogođene kovidom 19 i MSP u najnerazvijenijim LSU, kao i one koji su rizičniji i ne mogu da ostvare pristup raspoloživoj državnoj podršci.

Konsultacije sa Nacionalnom službom za zapošljavanje potvrdile su relevantnost aktivnosti usmerenih na nezaposlene koji više nisu u sistemu obrazovanja i koji ne rade ili se ne osposobljavaju za rad (NEET populacija).

Očekuje se da će objavljeni Javni poziv za organizacije za podršku poslovanju (OPP) doprineti poboljšanju konkurentnosti i unapređenju poslovnog okruženja za najmanje 400 MSP registrovanih na teritoriji Programa. OPP će kroz pružanje tehničke pomoći, obezbeđivanjem opreme i usluga doprineti digitalizaciji, ozelenjavanju i uvođenju cirkularne ekonomije, poboljšanju otpornosti, marketingu i internacionalizaciji, standardizaciji i pristupu finansiranju za korisnička MSP. Ove aktivnosti će direktno doprineti sprovođenju nacionalnih strategija vezanih za MSP uključujući [Strategiju za podršku razvoja malih i srednjih preduzeća, preduzetništva i konkurentnosti](#) kroz unapređenje kvaliteta proizvoda i usluga MSP, omogućiti uvođenje novih tehnologija, znanja i metoda savremenog menadžmenta, pružiti podršku umrežavanju i uspostavljanju lanaca vrednosti sa većom dodatnom vrednošću, kao i podršku MSP u izlasku na nova tržišta. Projekti u okviru ovog poziva doprineće i sprovođenju [Strategije industrijske politike Republike Srbije od 2021. do 2030. godine](#) kroz unapređenje digitalizacije proizvodnih poslovnih modela, promociju, obuku i primenu digitalne transformacije, kao i podršku privrednim subjektima u nabavci opreme najnovije generacije.

Aktivnost 2.1 Razvoj ekonomske infrastrukture i usluga vezanih za poslovanje na lokalnom nivou

Početkom 2021. godine, Program je sproveo opsežan proces konsultacija sa zainteresovanim stranama na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, kroz ankete, posete i sastanke, kako bi se potvrdila www.euproplus.org.rs

relevantnost i izvodljivost planiranih aktivnosti.

Sprovedene konsultacije sa Ministarstvom privrede kao i Razvojnoum agencijom Srbije (RAS) potvrdile su pristup i relevantnost ekonomske infrastrukture. Ministarstvo privrede je posebno naglasilo potrebu za dodatnom podrškom LSU u obezbeđivanju kvalitetnih projekata ekonomske infrastrukture, dok pristup tek treba da se potvrdi. Ista potreba za posebnim pozivom za tehničku dokumentaciju potvrđena je u konsultacijama sa 99 LSU, pri čemu više od 40% nema kvalitetne projekte.

U skladu sa konsultacijama, Program je odlučio da sastavi tri poziva umesto dva kako je opisano u PD.

Na osnovu diskusija i dobijenih povratnih informacija od Ministarstva prosvete, Program je izradio Poziv za dostavljanje predloga projekata ekonomske infrastrukture i ponovo planirao njegovo objavljivanje za kraj marta, nakon što MP objavi rezultate svog Poziva za poslovnu i turističku infrastrukturu. Pored intervencije u oblasti infrastrukture, Poziv će obuhvatiti pružanje tehničke podrške koja će se fokusirati na održivost intervencije kroz formulisanje ili unapređenje modela upravljanja ekonomskom infrastrukturom. Poziv je direktno usklađen sa merama definisanim u [nacionalnoj Strategiji održivog urbanog razvoja do 2030. godine](#) za unapređenje poslovne i inovativne infrastrukture (industrijske zone, poslovne zone, naučno-tehnološki parkovi, zone unapređenog poslovanja, inovacioni centri itd.) i komercijalne i turističke zone. Posebno će se procenjivati relevantnost ekonomske aktivnosti projekata i struktura poslovanja potencijalnih investitora u odnosu na prioritetne oblasti [Strategije pametne specijalizacije u Republici Srbiji za period od 2020. do 2027. godine](#) pored vrednosti investicija i broja radnih mesta koja bi se otvorila.

Prihvatljivi projekti moraju da usklade svoje ciljeve sa prioritetima društveno-ekonomskog razvoja područja definisanih u relevantnim lokalnim/regionalnim/nacionalnim strategijama i planovima razvoja. Na osnovu pouka stečenih u prethodnom programu, investicije u infrastrukturu će biti podržane mekim merama, kako bi se osigurala održivost i maksimizirao uticaj. Zbog toga je predviđena integralna stručna podrška za pružanje usluga u vezi sa promovisanjem, upravljanjem i formulisanjem konkretnih projekata ekonomske infrastrukture malog obima, čime će se lokalnim samoupravama pružiti smernice za dobro upravljanje radi povećanja obima poslovanja.

Program je takođe pripremio posebnu šemu bespovratnih sredstava za izradu tehničke dokumentacije za projekte ekonomske infrastrukture koja će biti objavljena u najkraćem vremenu, kako bi se povećao nivo pripremljenosti LSU za angažovanje u razvoju ekonomske infrastrukture. Koncept za pomoć se formuliše zajedno sa Pozivom za sprovođenje projekata ekonomske infrastrukture i biće spreman za razmatranje od strane Upravnog odbora Programa (UOP) u prvom tromesečju 2022. godine.

Program je pripremio nacrt Poziva za dostavljanje predloga za unapređenje poslovnih usluga, uključujući unapređenje GIS-a za poslovne aplikacije. U nacrtu se govori o ključnim identifikovanim izazovima, uključujući prikupljanje, digitalizaciju, analizu i prezentaciju podataka koji će poboljšati pristup informacijama relevantnim za preduzeća ili promovisati potencijale teritorija. Ovo može uključivati prikupljanje, digitalizaciju, analizu i predstavljanje podataka koji će poboljšati pristup informacijama relevantnim za preduzeća ili promovisati potencijale teritorija; unapređenje postojećih geografskih informacionih sistema (GIS) koji doprinose povećanju atraktivnosti opština za ulaganja, efikasnom korišćenju javnih resursa i poboljšanju usluga koje pružaju javna komunalna preduzeća, pristup informacijama relevantnim za poslovanje i druge poslovne aplikacije.

Aktivnost 2.2 Povećanje konkurentnosti i održivosti preduzeća koje doprinosi ekonomskoj stabilnosti lokalnih zajednica

Tokom izveštajnog perioda Program je sproveo konsultacije sa relevantnim zainteresovanim stranama kako bi potvrdio pristup jačanju konkurentnosti i održivosti preduzeća. Konsultacije su obavljene sa Ministarstvom privrede, Nacionalnom službom za zapošljavanje, Privrednom komorom Srbije,

regionalnim razvojnim agencijama i korisničkim MSP iz prethodnog EU PRO programa kako bi se potvrdilo da su planirane aktivnosti usmerene na konkurentnost i održivost preduzeća usklađene sa naporima Vlade i odgovaraju na potrebe ciljnih korisnika. To je potvrđeno i rezultatima anketa sprovedenih među korisničkim MSP i OPP programa EU PRO. Takođe su obavljene konsultacije sa Nacionalnom službom za zapošljavanje kako bi se potvrdila relevantnost aktivnosti usmerenih na nezaposlene.

Na osnovu PD, Poziv za organizacije za podršku poslovanju (OPP) je pripremljen tokom početnog perioda i dalje je definisan na osnovu informacija dobijenih od Privredne komore Srbije i usaglašen sa Ministarstvom privrede. U Poziv su uneta uputstva Ministarstva koja se odnose na to da kroz Poziv treba promovisati ekonomski oporavak od kovida 19, planirani rezultati treba da budu opipljivi, a Program treba da uvede mehanizme za obezbeđivanje kvaliteta podrške koju OPP pružaju korisničkim MSP. Poziv je odobrio Upravni odbor programa i objavljen je 9. decembra 2021. Pripremljena je i sprovedena kampanja informisanja na terenu kako bi se osiguralo da svi kandidati koji ispunjavaju uslove budu upoznati sa mogućnošću da učestvuju u Pozivu. Promotivni materijali su podeljeni u svih 99 LSU u području Programa. Obaveštenja e-poštom o Pozivu su poslata na adrese iz obimne baze podataka o OPP. Pored toga, održane su četiri informativne sesije uživo. Dve info sesije su održane uz lično prisustvo 17. i 23. decembra 2021. godine, a dve onlajn info sesije su organizovane 21. i 24. decembra 2021. godine. Na ovim info sesijama učestvovalo je ukupno 123 učesnika, od čega 76 žena. Učesnici su bili predstavnici svih grupa OPP koje su ispunjavale uslove za učešće. Više informacija o održanim info sesijama može se naći u Zbirnom izveštaju o info sesijama.¹²

U izveštajnom periodu izrađen je poziv za dostavljanje predloga za nabavku opreme i uvođenje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća. U pozivu je uzeta u obzir [Kohezionna politika EU u periodu od 2021. do 2027. godine](#), koja doprinosi konkurentnijoj i pametnijoj Evropi kroz podršku zelenoj i digitalnoj tranziciji malih i srednjih preduzeća. Glavne nacionalne strategije koje su korišćene kao osnova za izradu ovog poziva su [Strategija za podršku razvoja malih i srednjih preduzeća, preduzetništvu i konkurentnosti u Srbiji](#) i [Strategija industrijske politike](#) a Poziv će doprineti ciljevima ovih strategija jer će očekivana ulaganja u opremu i usluge za rezultat imati povećanje ukupnog obima industrijskih investicija, praćeno poboljšanjem kvaliteta investicija i unapređenjem tehnološke strukture izvoza. Pored toga, u nacrtu poziva je uzeta u obzir i [procena socijalnog i ekonomskog uticaja kovida 19](#) relevantna za potrebe MSP u Srbiji kako bi se obuhvatila preduzeća koja nisu ostvarila dobit u 2020. godini, jer je 75% MSP izjavilo da imaju prihode manje od očekivanih. Poziv je takođe obuhvatio neke od sektora usluga koji su više pogođeni i za koje je program relevantan, pored podrške proizvodnim preduzećima. Procena je takođe potvrdila da su najviše pogođene manje kompanije, pa je Poziv fokusiran samo na preduzetnike, mikro i mala preduzeća. Poziv je osmišljen u koordinaciji sa Ministarstvom privrede kako bi se izbeglo preklapanje sa njihovim relevantnim aktivnostima i obezbedila komplementarnost i sinergija aktivnosti.

Pored toga, Program je izradio pozive za dostavljanje predloga projekata za podršku ženama i mladima početnicima u poslovanju i za stručno osposobljavanje. Javni pozivi su sačinjeni na osnovu Programskog dokumenta, relevantnih strategija i početnih informacija dobijenih od zainteresovanih strana. Ovi pozivi će biti dodatno analizirani i razmatrani sa relevantnim zainteresovanim stranama u narednom periodu pre nego što budu poslani Upravnom odboru programa na odobrenje.

Rezultat 3 Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama

Povratne informacije iz istraživanja i posete 99 lokalnih samouprava potvrdile su relevantnost podrške EU PRO Plus za projekte lokalne infrastrukture.

Na osnovu prikupljenih informacija i dodatnih konsultacija sa nacionalnim institucijama, Program je izradio

¹² Aneks II_Prilog 2.1_Zbirni izveštaj o informativnim sesijama
www.euproplus.org.rs

Poziv za projekte lokalne infrastrukture, koji ima za cilj unapređenje javnih usluga kroz infrastrukturne projekte uz jačanje kapaciteta lokalnih samouprava (LSU) za upravljanje infrastrukturnim projektima bilateralnih donatora. Cilj mu je unapređenje javnih usluga u zdravstvu, socijalnoj zaštiti, obrazovanju, sportu, kulturi, javnoj upravi i sektoru komunalnih usluga. Poziv je odobrio UOP i objavljen je 3. decembra 2021. godine i očekuje se da će biti dodjeljeno najmanje 20 paketa bespovratnih sredstava u drugom tromesečju 2022. godine, obezbeđujući koristi za najmanje 1000 korisnika.

Program je pripremio Poziv za unapređenje socijalnih usluga uzimajući u obzir relevantne procene u vezi sa efektima kovida 19 na socijalne usluge i na osnovu nalaza proisteklih iz konsultacija sa ključnim zainteresovanim stranama. Ova intervencija će doprineti povećanju kvaliteta i unapređenju održivosti socijalnih usluga koje se pružaju građanima na lokalnom nivou, posebno ugroženim grupama i za periode pojačanih potreba kao što su pandemija ili neka druga vanredna stanja. Očekuje se da će u okviru aktivnosti biti odobreno najmanje 20 projekata, u kojima će ključni korisnici biti pružaoci socijalnih usluga (usluga socijalne zaštite, zdravstvenih, obrazovnih i drugih usluga) i pripadnici ugroženih i marginalizovanih grupa, kao što su osobe sa invaliditetom, deca i omladina, starije osobe, žene, Romi itd.

Angažovanje medicinskih i nemedicinskih timova u 23 doma zdravlja kao pomoć u naporima za prevenciju i borbu protiv kovida 19 doprinelo je pružanju medicinskih usluga vezanih za kovid 19 za 1.817.475 građana (945.113 žena i 872.362 muškaraca) na sledeći način:

- Ukupno 616.115 lica testirano je na kovid 19, od čega 259.386 muškaraca, 279.620 žena, 40.736 dečaka i 36.373 devojčica
- U druge domove zdravlja/medicinske ustanove zbog kovid 19 upućeno je ukupno 120.075 lica, od čega 41.986 muškaraca, 51.746 žena, 13.118 dečaka i 13.225 devojčica
- Ukupno je na bolničko lečenje zbog kovida 19 primljeno 14.658 osoba, od čega 7.685 muškaraca, 6.738 žena, 112 dečaka i 123 devojčica
- Ukupno je 1.059.669 lica vakcinisano protiv kovid 19, od čega 501.362 muškaraca, 548.214 žena, 4.768 dečaka i 5.325 devojčica
- Ukupno, 6.958 lica je praćeno zbog kovida 19, od čega 2.335 muškaraca, 2.902 žena, 874 dečaka i 847 devojčica

Osim toga, Program je doprineo sprečavanju širenja infekcije. Dvadeset četiri korisnička zavoda za javno zdravlje intenzivno je koristilo 26 vozila za distribuciju vakcina i vakcinaciju, dajući značajan doprinos omogućavanju napora vlade u prevenciji kovida 19. Takođe, 40 opremljenih kontejnera za trijažu pacijenata postavljenih ispred 26 domova zdravlja omogućilo je kontrolu kontakata unutar domova zdravlja uz obezbeđivanje bezbednog radnog okruženja za zdravstvene radnike. Na kraju, preko 100.000 učenika iz 330 škola na 15 lokacija imalo je koristi od uređaja za dezinfekciju koje je obezbedio Program.

Aktivnost 3.1 Razvoj i unapređenje infrastrukture koja doprinosi poboljšanom kvalitetu života

Tokom početnog perioda, Program se konsultovao sa ključnim zainteresovanim stranama kako bi prikupio informacije za izradu Poziva za projekte lokalne infrastrukture putem onlajn ankete koja obuhvata odgovore 66 LSU, terenske posete u ciljnih 99 LSU i sastanke sa ključnim zainteresovanim stranama na nacionalnom nivou, uključujući članove Upravnog odbora programa (UOP). Kao rezultat toga, formulisan je Poziv koji je bio usmeren na prioritete koje su identifikovale zainteresovane strane, u skladu sa Programskim dokumentom vezane za javnu infrastrukturu u sektoru zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, sporta, komunalnih usluga, kulture i javne uprave.

Unapređena javna infrastruktura treba da doprinese poboljšanju kvaliteta postojećih javnih usluga ili www.euproplus.org.rs

proširenju postojećih usluga i mora da pruži koristi široj zajednici u jednoj ili više LSU u okviru područja odgovornosti Programa. Predloženi projekti treba da imaju za cilj rekonstrukciju javne infrastrukture kojom bi se poboljšala njihova funkcionalnost ili izgradnju nedostajuće javne infrastrukture. Uzimajući u obzir efekte kovida 19, Pozivom se promoviraju projekti iz najugroženijih sektora socijalne zaštite i zdravstva, omogućavajući lokalnim samoupravama da konkurišu za finansiranje dva projekta, ukoliko je jedan u pomenuta dva sektora.

[Poziv za projekte lokalne infrastrukture](#) odobrio je UOP elektronskim glasanjem 1. decembra, a zatim je objavljen sa rokom za podnošenje prijave 31. januara 2022. godine. Za Poziv je osmišljena informativna kampanja na terenu. Uz sve mere, Program je tokom decembra organizovao šest informativnih sesija uživo kojima je prisustvovalo 127 predstavnika (od toga 56 žena i 71 muškarac) 49 LSU i pet regionalnih razvojnih agencija (RRA), kao i dve onlajn info sesije kojima je prisustvovalo još 66 osoba (od toga 37 žena i 29 muškaraca). Ukupno, 187 ljudi iz 75 LSU i šest regionalnih razvojnih agencija prisustvovalo je informativnim sesijama i pozitivno ih ocenilo. Informacije o Pozivu dostupne su na [posebnoj veb-stranici](#) na kojoj se nalaze i snimci info sesija i odgovori na 145 često postavljanih pitanja prikupljenih do kraja godine.

Planirano je da evaluacija pristiglih prijava bude izvršena u februaru, a podneta UOP-u na razmatranje u martu, kako bi se omogućilo da na proleće 2022. godine budu dodeljeni ugovori o podršci putem bespovratnih sredstava i otpočne realizacija aktivnosti.

Aktivnost 3.2 Podrška javnim institucijama, uključujući institucije socijalne zaštite, da unaprede socijalne usluge i pripremljenost za vanredne situacije

Tokom početne faze, Program je inicirao kontakte i sproveo proces konsultacija sa ključnim lokalnim i nacionalnim zainteresovanim stranama u vezi sa pripremom [Javnog poziva za unapređenje socijalnih usluga](#). Predstavnici LSU potvrdili su potrebu za ovom vrstom intervencije i dali povratne informacije o lokalnim potrebama i najčešćim problemima sa kojima su se susretali tokom krize izazvane kovidom 19 kad je u pitanju pružanje socijalnih usluga. Nadalje, najrelevantniji nacionalni akteri, uključujući Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Centar za socijalnu politiku i drugi odgovarajući programi dali su povratne informacije i preporuke u vezi sa konceptualizacijom aktivnosti, potvrđujući relevantnost planirane intervencije.

Uzimajući u obzir prioritete prepoznate na nacionalnom i lokalnom nivou koji se odnose na sprečavanje krize izazvane kovidom 19 i omogućavanje oporavka od nje, Program će podržati realizaciju integralnih i inovativnih inicijativa koje doprinose pripremljenosti pružalaca socijalnih usluga za periode krize. Osim toga, biće pružena podrška za povećanje kvaliteta i unapređenje održivosti usluga koje se pružaju građanima u najnepovoljnijem položaju, tako što će se obezbediti angažovanje civilnog sektora i povećati sposobnost sistema obrazovanja, zdravstva i/ili socijalne zaštite da nastave da budu inkluzivni tokom perioda vanrednih situacija kakva je kriza izazvana kovidom 19. U okviru ove aktivnosti predviđeno je obezbeđivanje bespovratnih sredstava za projekte koje realizuju pre svega organizacije civilnog društva, pri čemu učešće LSU kao vodećih podnosilaca predloga projekata neće biti isključeno, ali će biti u obavezi da uspostave partnerstvo sa predstavnikom civilnog sektora u cilju promovisanja međusektorskog pristupa.

U decembru je UOP odobrio nacrt PDP-a i predviđen je za objavljivanje sredinom januara 2022. godine.

Aktivnost 3.3 Podrška aktivnostima za prevenciju i reagovanje na kovid 19

Kao odgovor na potrebu Vlade da se bori protiv kovida 19¹³, deo sredstava, u iznosu koji nije veći od 1,2 miliona EUR, preraspodeljen je na hitne nabavke u vezi sa pandemijom. Program je pribavio 26 specijalizovanih vozila za prevoz vakcina i medicinskih ekipa za vakcinaciju koja su isporučena u 24 zavoda

¹³ Pregled pomoći Programa kao podrška aktivnostima prevencije i reagovanja u vezi sa kovidom 19 se može naći u Aneksu III, Prilog 3.3 www.euproplus.org.rs

za javno zdravlje širom Srbije. Takođe, Program je na početku školske godine nabavio i isporučio uređaje za dezinfekciju i tečnost za dezinfekciju u 330 osnovnih škola. Pored toga, Program je nabavio dodatne trijažne kontejnere opremljene medicinskim nameštajem. Ove nabavke su zaključene u početnom periodu, a dostavljene krajnjim korisnicima u periodu od aprila do septembra 2022. godine.

Nadalje, na zahtev Ministarstva zdravlja koji su podržali MEI i DEU, Program je omogućio podršku za angažovanje medicinskih i nemedicinskih radnika kao pomoć u aktivnostima prevencije i oporavka od kovida 19 u 23 doma zdravlja širom Srbije. Program je u septembru dodelio 23 paketa bespovratnih sredstava javnim zdravstvenim ustanovama kojima je omogućeno tromesečno angažovanje 194 medicinska i nemedicinska radnika u cilju kontrole i suzbijanja infekcije kovid 19.

Ministarstvo zdravlja je u novembru podnelo zahtev za produženje angažovanja ovih zaposlenih u 23 zdravstvene ustanove još tri meseca, s obzirom na aktuelnu nepovoljnu epidemiološku situaciju. Nakon što su DEU i MEI odobrili zahtev, Program je obradio produženje ugovora.

3. UPRAVLJANJE I KOORDINACIJA

3.1 Upravljanje

Upravni odbor programa (UOP)¹⁴ osnovan je u skladu sa Programskim dokumentom, a čine ga predstavnici Ministarstva za evropske integracije (MEI), Ministarstva privrede (MP), Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave (MDULS), Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (MRZBSP), Ministarstvo omladine i sporta (MOS), Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (MGSI), Kancelarija za upravljanje javnim ulaganjima (PIMO), Delegacija Evropske unije (DEU)). Pored toga, u svojstvu posmatrača, u radu UOP-a učestvuju Razvojna agencija Srbije (RAS) i Stalna konferencija gradova i opština (SKGO).

Ovim mehanizmom se promoviše nacionalno vlasništvo nad Programom i omogućava relevantnim institucijama da upravljaju njegovim sprovođenjem, prate napredak i doprinose donošenju odluka.

Prvi sastanak UOP-a održan je 9. decembra 2021. godine u Beogradu. Takođe, sprovedena je procedura elektronskog glasanja za prihvatanje Uvodnog izveštaja Programa i tri javna poziva u novembru 2021. godine.

Sveobuhvatni Plan upravljanja održivošću, Akcioni plan za rodnu ravnopravnost, Plan praćenja i evaluacije i Plan zatvaranja sačinjeni su zajedno sa Strategijama upravljanje rizikom i upravljanje kvalitetom. Prvobitno usvojeni akcioni plan Programa je prilagođen izmenjenim programskim ciljevima.

3.2 Koordinacija

EU PRO Plus ulaže napore da koordinira svoje aktivnosti sa relevantnim zainteresovanim stranama i drugim razvojnim intervencijama.

Angažovanje ključnih nacionalnih zainteresovanih strana, formalno kroz njihovo učešće u radu UOP-a, omogućilo je opsežne procese konsultacija za formulisanje ključnih postignuća Programa, obezbeđujući nacionalno vlasništvo i usklađivanje sa prioritetima Vlade Srbije. Relevantne institucije dale su smernice i povratne informacije u skladu sa svojim mandatom i odgovornostima, a proces konsultacija je takođe proširen i izvan UOP-a.

¹⁴ Opis poslova i zadataka Upravnog odbora Programa se može naći u Aneksu V, Prilog 5.1 Opis poslova i zadataka UOP
www.euproplus.org.rs

Ključni subjekti koji su doprineli formulisanju aktivnosti u vezi sa uvođenjem ITI koncepta, pored MEI, bili su MGSI koje je nadležno za [Strategiju održivog urbanog razvoja Republike Srbije do 2030. godine za period od 2021. do 2022. godine](#), SKGO i Republički sekretarijat za javne politike (RSJP) koji je obezbedio poštovanje [Zakona o planskom sistemu](#), a postignut je i dogovor o koordinaciji sa Sekretarijatom u pogledu klasifikacije i obezbeđivanju ažuriranja i pouka stečenih u procesu planiranja i sprovođenja teritorijalnih strategija. Za ovu intervenciju je takođe bila važna koordinacija sa RAS u smislu potencijalnog usmeravanja investitora ka odabranim teritorijama za koje će se formulisati strategije, kako bi se podržali prioriteta Vlade, ali i pospešilo sprovođenje strategija. Posebna pažnja biće posvećena braunfield lokacijama, jer se jedan od prioriteta politike SUD-a odnosi na racionalno korišćenje zemljišta i iskorišćavanje lokalnih potencijala.

Aktivnosti teritorijalnog razvoja sinhronizovane su i sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Dogovorena je koordinacija u smislu oslanjanja na rezultate koje je Ministarstvo postiglo u prethodnom periodu formiranjem lokalnih akcionih grupa (LAG) i dodatnim jačanjem njihovih kapaciteta kroz obuke i realizaciju bespovratnih sredstava.

Kada je reč o aktivnostima koje se odnose na ubrzani ekonomski rast, RAS i MP su bile najangažovanije zainteresovane strane tokom cele godine. To se odnosi na izradu Poziva za OPP i preduzetnike i MMP, ali i na formulisanje pristupa podršci projektima ekonomske infrastrukture u čemu su dve institucije obezbeđivale ključne povratne informacije o potrebama u pogledu razvoja industrijskih zona i izradi relevantne tehničke dokumentacije, pri čemu će koordinacija aktivnosti biti ključna za podršku osiguranju investicija koje proističu iz ove pomoći.

Takođe, uz posredovanje PIMO, Program se povezao sa predstavnicima radne grupe za razvoj juga Srbije koju je formirala Vlada Srbije. Naime, inicijativu predvodi Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija uz podršku Kabineta premijera i usmerena je na unapređenje turističkog, ekološkog, arheološkog i ekonomskog potencijala šest lokalnih samouprava na jugu Srbije (Prokuplje, Leskovac, Bojnik, Medveđa, Kuršumlija i Lebane) kroz infrastrukturne projekte.

Tokom izrade PDP-a za unapređenje socijalnih usluga, Program je održao nekoliko sastanaka sa ključnim internim i eksternim zainteresovanim stranama kako bi se osigurala koordinacija sličnih akcija, razmenila iskustva i istražile potencijalne sinergije. Proces konsultacija je uključivao koordinaciju sa nekoliko partnera: Timom za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Centrom za socijalnu politiku, Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Nemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju (GIZ). Pored toga, Program je razmenio ključne lekcije sa kompatibilnim intervencijama UNOPS-a u Srbiji – projektima Swiss PRO i SHAI. Ključne preporuke partnera Programa ugrađene su u PDP, uključujući duže trajanje intervencije, nabavku opreme i fokus na integrisanje socijalnih usluga, itd.

Pored toga, Program je uspostavio saradnju sa ključnim relevantnim donatorskim programima, prvenstveno sa [Projektom "Razvoj sistema za upravljanje kohezionom politikom"](#) koji finansira EU a sprovodi GIZ, čiji je cilj jačanje i razvoj pravnog i institucionalnog okvira za sprovođenje Kohezivne politike EU, izrada relevantnih planskih i programskih dokumenata za sprovođenje Kohezivne politike EU, te jačanje kapaciteta institucija i tela nominovanih za sprovođenje Kohezivne politike - partnera i potencijalnih korisnika na nacionalnom i podnacionalnom nivou. Koordinacija uspostavljena sa Projektom "Razvoj sistema za upravljanje kohezionom politikom" omogućuje kreiranje i sinergiju obe akcije, u postizanju zajedničkog cilja povećanja kapaciteta svih nivoa za sprovođenje Kohezivne politike, ali će se i izbeći potencijalno preklapanje. Dok se Projekat "Razvoj sistema za upravljanje kohezionom politikom" bavi ukupnom izgradnjom kapaciteta svih institucija nominovanih za sprovođenje Kohezivne politike, Program je fokusiran posebno na izgradnju kapaciteta MEI i regionalnih i lokalnih institucija isključivo za uspostavljanje i primenu alata Kohezivne politike EU za teritorijalni razvoj i definisanje nacionalnog modela za ISTD, što je van delokruga Projekta "Razvoj sistema za upravljanje kohezionom politikom".

Koordinacija je ponovo uspostavljena sa Stalnom konferencijom gradova i opština (SKGO), čiji je [Program Exchange 6](#) koji finansira EU pokrenut u septembru. Program će obuhvatiti aktivnosti vezane za izradu opštinskih planova razvoja, srednjoročnih programa razvoja i programskog i kapitalnog budžeta. Budući da će se periodi realizacije preklapati, a da će, u većini slučajeva, ista organizacione jedinice opština biti uključene u realizaciju oba programa, neophodna je koordinacija i saradnja, posebno u vezi sa usaglašavanjem sadržaja strategija teritorijalnog razvoja u opštinskim planovima razvoja u onim LSU koje će dobijati podršku od oba programa.

3.3 Ljudski resursi

EU PRO Plus je napravio plan radne snage i utvrdio plan angažovanja koji je za rezultat imao identifikaciju pozicija, specifičnih funkcija po pozivu i veština potrebnih za Program. Tokom prve polovine 2021. godine, Program je regrutovao glavni tim Programa uključujući menadžera projekta i vodeće pozicije u sektorima Programa – konkurentnost, izgradnja kapaciteta za ISTD, infrastruktura, socijalna kohezija i komunikacije, zajedno sa pozicijama za podršku projektu. Svi članovi glavnog tima su angažovani kao lokalni individualni ugovorni saradnici (LICA) kao stalno zaposleni. Tokom druge polovine godine, angažovano je 35 stalnih spoljnih saradnika za podršku prvenstveno timovima za komunikacije i administraciju, kao i sektorima za izgradnju kapaciteta i konkurentnost ISTD-a. Ukupno gledano, osoblje čini 20 redovnih saradnika na LICA ugovorima a na raspolaganju je 35 funkcija/timova po pozivu angažovanih da podrže Program konkretnim stručnim znanjima i/ili uslugama podrške. Program je težio da se fokusira na rodnu ravnopravnost u svim svojim procesima angažovanja i uspeo je da zaposli 55% žena na redovnim pozicijama.

Kontinuirana pažnja je posvećena upravljanju učinkom i zaposleni Programa su postavili jasne pojedinačne SMART ciljeve učinka o kojima se redovno razgovaralo tokom neformalnih i formalnih razgovora prema potrebi u vezi sa učinkom. Sažetak zvaničnih diskusija o srednjoročnom razmatranju zabeležen je pomoću onlajn alata za ocenu učinka.

Aktivnosti učenja se smatraju važnim delom upravljanja ljudskim resursima u Programu. Zaposleni su završili mnoge kurseve obuke koji su dostupni na UNOPS-ovoj platformi za korporativno učenje namenjenoj sticanju specijalizovanih veština, u oblastima liderstva, upravljanja projektima i infrastrukturom, nabavke, upravljanja operativnim i ljudskim resursima, dobrobiti, raznolikosti i inkluzije, ličnog i profesionalnog razvoja, ljudskih prava itd. Pored toga, zaposleni na poslovima komunikacije su iskoristili mogućnost da završe eksternu obuku, međutim, finansiranu iz UNOPS-ovog budžeta za korporativno učenje. Nadalje, svi članovi tima su završili obaveznu obuku o etici i standardima ponašanja.

3.4 Nabavke i bespovratna sredstva

EU PRO PLUS pretežno koristi metodologiju za dodelu bespovratnih sredstava kojom se vlasništvo nad projektima daje korisnicima bespovratnih sredstava, dok Program zadržava ulogu praćenja i savetovanja. Jedinica za administriranje bespovratnih sredstava je tokom 2021. godine izvršila izdavanje i pružila podršku za administrativno vođenje 23 projekta podrške zapošljavanju ljudskih resursa u 23 zdravstvene ustanove na teritoriji Republike Srbije, radi kontrole i suzbijanja kovida 19. Ukratko, administriranje ovih ugovora o dodeli bespovratnih sredstava tokom prošle godine obuhvatilo je:

- Verifikaciju 23 finansijska izveštaja i obradu 46 plaćanja
- Administriranje 3 rebalansa budžeta i verifikaciju 22 zahteva za rebalans budžeta

Pored toga, Jedinica za administriranje bespovratnih sredstava je registrovala projekat EU PRO PLUS kod poreskih organa i podržala izradu javnih poziva za projekte lokalne infrastrukture, organizacije za podršku preduzećima, izradu teritorijalnih strategija, nabavku opreme i uvođenje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća i unapređenje socijalnih usluga. Konačno, Jedinica za administriranje bespovratnih sredstava je pružila administrativnu pomoć u procesu evaluacije prijave na Javni poziv za izradu teritorijalnih strategija.

U 2021. godini UNOPS je nastavio da sprovodi postupke hitnih nabavki koji su omogućili ubranu nabavku 26 specijalizovanih vozila za medicinske timove za vakcinaciju. Pored toga, Jedinica za nabavke je sprovela 50 različitih postupaka nabavki. Kad je reč o vrednosti robe, radova ili usluga i prirodi i složenosti zahteva, statistički podaci o svim sprovedenim postupcima prikupljanja ponuda su sledeći:

- 16 postupaka kupovine, odnosno kupovine male vrednosti do 5.000,00 USD
- 31 postupak izdavanja zahteva za ponude, odnosno kupovine u vrednosti od 5.000,00 USD do 50.000,00 USD
- 3 poziva za dostavljanje ponuda, kupovine u vrednosti većoj od 50.000 USD

3.5. Finansije

Ukupno izvršenje EU PRO Plus na dan 31. decembra 2021. iznosilo je 2.952.206,60 EUR ili 7,38% budžeta Programa ili 40,03% prvog predfinansiranja. Projektovano izvršenje za naredni izveštajni period je 992.605 EUR.

4. RIZICI I PROBLEMI

U skladu sa Strategijom upravljanja rizicima EU PRO Plus zasnovanom na UNOPS-ovoj strukturi upravljanja projektima, Program identifikuje i procenjuje rizike, a zatim planira i sprovodi odgovore. Ovaj odeljak pruža uvid u ključne rizike i probleme registrovane tokom prve godine sprovođenja Programa.

- **Produženo trajanje pandemije kovida 19 utiče na modalitet realizacije i može da odloži realizaciju rezultata Programa.** Tokom 2021. godine, zemlja se suočila sa nekoliko talasa infekcije kovid 19, završivši godinu sa pretnjom od nove varijante omikron i oko 3.000 registrovanih slučajeva dnevno. Povezani rizici obuhvataju nepredvidive obrasce zaraze i posledični uticaj pandemije na radno okruženje za preduzeća i društvo u celini, kao i na globalne linije snabdevanja koje su i dalje pogođene i kontinuirano podložne potencijalnom pogoršanju.

Izazovi u vezi sa zdravljem značajno su uticali na Program. Većina zainteresovanih strana Programa radila je sa smanjenim ljudskim kapacitetima zbog bolesti ili izolacije zaposlenih, zajednički rad sa zainteresovanim stranama je bio otežan zbog zdravstvenih problema i ograničenja javnih okupljanja nekada i do pet osoba. Stoga je modalitet rada sa korisnicima transformisan. Kao odgovor na to, planirane kampanje rada na terenu, u cilju promovisanja tri javna poziva objavljena 2021. godine, koristile su hibridne pristupe terenskim aktivnostima i organizovale info sesije kako uz fizičko prisustvo, tako i virtuelne. U organizaciji svih 15 informativnih sesija uz fizičko prisustvo poštovane su sve propisane mere prevencije, uključujući ograničen broj učesnika uz obaveznu RSVP politiku, nošenje maski i držanje fizičke distance. Pored toga, organizovane su četiri onlajn info sesije i jedna onlajn konsultacija, dok su za svaki od poziva napravljeni video snimci info sesija koji su dostupni na posebnim veb-stranicama veb-sajta Programa. Za lakšu komunikaciju sa korisnicima, stavljene su na raspolaganje nove funkcionalnosti na veb-sajtu, uključujući onlajn aplikacije i deo za pitanja i odgovore.

Produženo trajanje kovida 19 i s tim povezane mere ograničenja i prevencije mogu da imaju značajan praktičan uticaj na proces izrade teritorijalnih strategija i aktivnosti izgradnje kapaciteta, a posebno na organizaciju studijskih poseta i realizaciju širokog participativnog pristupa koji je utvrđen kao preduslov za proces formulisanja teritorijalnih strategija. U slučaju produžene pandemije, identifikovana su alternativna rešenja (kao što su onlajn ili hibridne sesije, radionice na otvorenom, itd.) kako bi se maksimiziralo učešće zainteresovanih strana i osigurao legitimitet procesa strateškog planiranja.

- **Parlamentarni, predsednički i delom lokalni izbori najavljeni za april 2022. godine mogli bi da** www.euproplus.org.rs

utiču na blagovremeno i kvalitetno sprovođenje projekata zbog smanjenog angažovanja republičkih i lokalnih vlasti dok traje kampanja, kao i eventualnih političkih reorganizacija koje bi mogle da uslede. Vlada formirana 2020. godine raspisala je vanredne parlamentarne izbore koji će se održati uporedo sa predsedničkim, dok su krajem 2021. godine predsednici opština Doljevac i Medveđa najavili da će i ove opštine održati lokalne izbore dve godine pre roka. Očekuje se da će tako biti i u više drugih lokalnih samouprava. Kako reforme planirane Programom zahtevaju donošenje političkih odluka na svim nivoima, kao što je utvrđivanje i usvajanje ISTD strategija, ove aktivnosti, što je iskustvo iz prethodnih iteracija Programa, mogu da budu otežane eventualnim političkim promenama koje su rezultat izbora.

- **Usklađivanje pristupa realizaciji kako bi se najbolje odgovorilo na očekivanja ključnih zainteresovanih strana Programa.** S obzirom da Program uvodi novine u svoje aktivnosti, ključne zainteresovane strane mogu da imaju visoka ili različita očekivanja. Program će, kao odgovor, uložiti snažne napore do kraja 2021. godine u konsultacijama sa Ministarstvom za evropske integracije (MEI), donatorom i drugim zainteresovanim stranama ponovo potvrdi i razjasni pristup realizaciji i razmotri prostor za dalja unapređenja, uz istovremeno poštovanje ugovorenog delokruga.
- **Smanjen pristup mogućnostima za LSU sa nižim kapacitetima.** Poziv za podnošenje prijave za izradu teritorijalnih strategija bio je fokusiran na lokalne samouprave (LSU) sa preko 40.000 stanovnika i kapacitetima za angažovanje u ovom procesu, dok su manje LSU sa manjim kapacitetima bile isključene iz mogućnosti da se angažuju u procesu izrade strategije. U nastojanju da se mogućnosti za sve korisničke LSU izjednače, za vreme trajanja Poziva su osmišljene aktivnosti za izgradnju kapaciteta i podsticana su partnerstva među LSU, kao deo teritorijalnog pristupa razvoju, i obavezni uslovi za izradu ITI strategija. Pored toga, kad je reč o drugim aktivnostima Programa, kao što je Javni poziv za projekte lokalne infrastrukture, prioritet za podršku će biti LSU sa nižim nivoom razvoja, odnosno njihove prijave će dobiti više bodova, što će im omogućiti da se takmiče za sredstva i imaju koristi od pomoći Programa.
- **Nizak nivo kvaliteta tehničke dokumentacije** za infrastrukturne projekte može da dovede do rizika u njihovom sprovođenju. Program je počeo da sprovodi mere odgovora na rizik i, na primer, uveo je dodatne korake za proveru kvaliteta predloženih projekata tokom procesa evaluacije kao odgovor na očekivani nizak kvalitet projektne dokumentacije.
- **Nekoliko paralelnih procesa izrade strategija koji su takođe planirani u okviru programa Exchange 6 i Programa socijalnog stanovanja mogli bi da opterete ograničene kapacitete lokalnih samouprava koje učestvuju.** Takva situacija bi s jedne strane mogla da dovede do odsustvovanja ključnih zainteresovanih strana u važnim fazama izrade teritorijalnih strategija i konkurisanja na druge pozive, dok bi s druge strane moglo da dođe do nedostatka motivacije istih zainteresovanih strana da učestvuju u takvim procesima. EU PRO Plus redovno koordinira aktivnosti sa ovim programima kako bi se izbeglo ili smanjilo preklapanje. Takođe uzima u obzir aktivnosti ovih programa prilikom zakazivanja obuka/radionica i održava određeni stepen fleksibilnosti u planiranju i sprovođenju intervencija.
- **Tempo realizacije uslovljen je potrebom za širom koordinacijom aktivnosti koje su izvan Programa.** Uvođenje koncepata integralnog teritorijalnog razvoja povezano je sa drugim razvojnim procesima i intervencijama koje doprinose Poglavlju 22 pravnih tekovina EU. Program je uspostavio koordinaciju sa Projektom „Razvoj sistema za upravljanje kohezivnom politikom“ koji finansira EU a sprovodi GIZ, a čiji je cilj da pripremi javnu upravu za delotvorno sprovođenje Kohezivne politike EU u Srbiji, dok se EU PRO Plus fokusira na praktične instrumente teritorijalnog razvoja. Program će podsticati razmenu informacija i koordinaciju kako bi se osigurala sinergije.
- **Kašnjenja do kojih je došlo u realizaciji mogu da utiču na sposobnost Programa da registruje rezultate u periodu predviđenom za sprovođenje Programa.** Program je kasnio u odnosu na

kvartalni raspored njegovih aktivnosti zbog produženog vremena potrebnog za potvrdu pristupa za deo aktivnosti, kašnjenja u prihvatanju Uvodnog izveštaja Programa i početka rada Upravnog odbora Programa (UOP). Međutim, nakon prvog sastanka UOP-a, Program je ubrzao raspisivanje javnih poziva kako bi se smanjila kašnjenja. Amandman potpisan u četvrtom tromesečju 2021. godine produžio je period izvršenja Programa za šest meseci i Program je ponovo planirao svoje aktivnosti kako bi ispunio ciljeve Programa u novom roku.

5. KVALITET

Pristup Programa kvalitetu regulisan je Strategijom upravljanja kvalitetom usvojenom u julu 2021. godine. Strategijom su definisani standardi kvaliteta koji se primenjuju i odgovornosti zaposlenih za postizanje zahtevanih nivoa kvaliteta tokom sprovođenja Programa. Takođe su opisane procedure upravljanja kvalitetom koje će se koristiti za planiranje kvaliteta, kontrolu kvaliteta i obezbeđivanje kvaliteta. Njome se takođe utvrđuju zahtevi u pogledu izveštavanja o kvalitetu, evidencije o kvalitetu i vremenski raspored ključnih aktivnosti vezanih za kvalitet. Strategija je usklađena sa Okvirom upravljanja standardima UNOPS-a koji reguliše upravljanje projektima, uključujući vodeće principe za aktivnosti upravljanja projektima. Jedan od obaveznih globalnih mehanizama UNOPS-a je Alat za pružanje uveravanja koji prikuplja informacije o ključnim aspektima učinka projekata jednom u tri meseca i pruža uveravanja da se oni ostvaruju na način koji doprinosi ciljevima. Ako to nije slučaj, time se pokreće formulisanje korektivnih radnji.

Praćenje i evaluacija kvaliteta su ugrađeni u sprovođenje aktivnosti Programa uz kontinuirano prikupljanje i evaluaciju povratnih informacija dobijenih od zainteresovanih strana i korisnika Programa. Sledeći primeri pružaju dokaze za obezbeđenje kvaliteta intervencija Programa tokom izveštajnog perioda:

Info sesije za Poziv za podnošenje prijave za izradu teritorijalnih strategija održane u oktobru i novembru 2021. godine privukle su ukupno 178 učesnika, od čega su 145 učesnika bili predstavnici LSU i 33 učesnika predstavnici RRA, što je dokaz kvaliteta sprovedene kampanje rada na terenu za Poziv. Info sesije su vrlo pozitivno ocenili učesnici koji su popunili evaluacioni upitnik, pri čemu je 72% njih izjavilo da je njihov ukupan utisak o organizaciji info sesije veoma pozitivan.

Radionice o integralnom i održivom teritorijalnom razvoju koje su održane u okviru info sesija su takođe pokazale pozitivne povratne informacije. Što se tiče sadržaja seminara i materijala za obuku, ukupna prosečna ocena je bila između 4,56 - 4,70 (od maksimalnih 5 poena), dok su stručnost predavača i njihov odnos prema učesnicima identifikovani kao glavni kvalitet obuke sa najvišim ocenama od 4,92 (od maksimalnih 5 bodova). Prosečnom ocenom od 4,47 ocenjeni su znanja i veštine stečeni tokom ove obuke koji su unapređeni i njihova primenljivost koja će biti od velike koristi.

Kad je reč o info sesijama za Poziv za projekte lokalne infrastrukture održanim u decembru 2021. godine, 73% učesnika je info sesiju ocenilo kao izuzetno dobru, 25% kao dobru i samo troje je ostalo neutralno; evaluaciona anketa je takođe pokazala poboljšanje znanja učesnika u poređenju sa onim pre toga, odnosno pre informativnih sesija¹⁵.

Takođe, tokom decembra 2021. godine održane su info sesije za Poziv za podnošenje predloga za organizacije za podršku preduzećima sa ukupno 123 učesnika koji su predstavljali 82 organizacije. Prema evaluacionim upitnicima, 98,6% učesnika je dalo pozitivnu ocenu, pri čemu je 34,8% sesije opisalo kao dobre, a 63,6% kao veoma dobre. Više detalja o evaluaciji može se naći u Zbirnom izveštaju o info sesijama¹⁶.

¹⁵ Izveštaj o evaluaciji info sesija o projektima lokalne infrastrukture se može naći u Aneksu III, Prilog 3.1

¹⁶ Aneks II_Prilog 2.1_ Zbirni izveštaj o info sesijama za OPP

6. ODRŽIVOST: Socijalni, ekološki, ekonomski i nacionalni kapaciteti

UNOPS je kao organizacija posvećen ispunjavanju ciljeva održivog razvoja, ublažavanju klimatskih promena i ubrzavanju oporavka od aktuelne pandemije. U skladu sa prioritetom koji se daje klimatskim akcijama identifikovanim u Strateškom planu UNOPS-a za period od 2022 do 2025. godine, UNOPS planira da u kancelariji u Srbiji instalira digitalizovani sistem, pametni merač, kako bi se naš klimatski otisak bolje razumeo i smanjio.

UNOPS prepoznaje održivu infrastrukturu kao osnovni ključ za rešavanje pitanja klimatskih promena i promoviše klimatski prihvatljivu infrastrukturu u cilju dugoročne održivosti. Transformacija infrastrukture radi pružanja usluga obezbeđivanja čiste energije, zelenog transporta i energetski efikasnih zgrada otpornih na klimatske promene postala je neizbežna u svim fazama životnog ciklusa infrastrukture.

Pristup Programa vezan za održivost regulisan je Planom upravljanja održivošću¹⁷ koji je izrađen na osnovu procena relevantnosti tema koje se odnose na održivost i njihovog uticaja na Program i zainteresovane strane. U njemu su izraženi ekonomski, socijalni i ekološki aspekti Programa i identifikovane ključne akcije i indikatori za merenje održivosti intervencija EU PRO Plus, kao i ključni događaji za praćenje i izveštavanje.

Program je predvideo održivost u svim aktivnostima vezanim za Rezultat 1, tako što obezbeđuje mehanizme na nacionalnom nivou koji mogu da prate sprovođenje teritorijalnih strategija, razvojem alata i mehanizama upravljanja optimizovanih za kapacitete u kontekstu Srbije. Ovo je primenjeno i na regionalnom i lokalnom nivou, gde su aranžmani upravljanja predviđeni za sprovođenje teritorijalne strategije već preliminarno uspostavljeni kroz definisanje kriterijuma za izbor u okviru Poziva, kao i preko obaveza koje kandidati moraju da ispune tokom izrade teritorijalnih strategija. Uspostavljanje ovakvih mehanizama je od najveće važnosti za održivost čitavog koncepta ISTD. Pored toga, ovo je podržano kroz sveobuhvatan Plan izgradnje kapaciteta, koji će osigurati odgovarajuće kapacitete za upravljanje ISTD-om.

Na osnovu Akcionog plana za održivost, tri stuba održivosti su ugrađena u uslove svakog poziva za podnošenje predloga projekata, a projekti će biti ocenjivani prema socijalnim, ekološkim i ekonomskim kriterijumima. Poziv za projekte lokalne infrastrukture posebno podržava unapređenje usluga kroz meke mere koje su integrisane u uslove poziva i treba da doprinesu socijalnoj održivosti. Isto tako, Pozivom se podržava ekološka održivost i kao minimum zahteva neutralan uticaj na prirodu, uz podršku za projekte sa pozitivnim uticajem na prirodu, posebno one sa potencijalom da ostvare uštede kao rezultat povećane energetske efikasnosti ili korišćenja obnovljivih izvora energije što ih čini ekonomski održivim.

Ekonomska i socijalna održivost obezbeđena je i kroz projekte ekonomske infrastrukture kod kojih je Pozivom predviđeno preusmeravanje dela budžeta na upravljanje projektima ekonomske infrastrukture kako bi se obezbedile investicije i otvaranje novih radnih mesta po njegovom završetku. Ekološka održivost će biti obezbeđena tokom izgradnje, pri čemu će ekološkim planovima biti predviđene obavezne mere na lokaciji za sprečavanje ekoloških akcidenata i zagađivača koji su posledica građevinskih aktivnosti, dok projekti sa negativnim uticajem neće biti podržani. Kao podrška strategiji racionalnog korišćenja zemljišta, prednost će imati braunfield investicije.

¹⁷ Plan upravljanja održivošću se može naći sa Programom
www.euproplus.org.rs

7. MEĐUSEKTORSKE TEME:

Dobro upravljanje, rodna ravnopravnost, socijalno uključivanje i digitalizacija

U ovom odeljku dat je rezime akcija usmerenih na unapređenje dobrog upravljanja, postizanje rodne ravnopravnosti i jačanje socijalne uključenosti koje su sprovedene u izveštajnom periodu.

Akcioni plan za rodnu ravnopravnost¹⁸ je postavio osnovu za promovisanje i uključivanje jednakih mogućnosti za muškarce i žene u sve aktivnosti Programa.

Tokom godine, Program se trudio da se u uslove javnih poziva uključe međusektorske teme. Unapređenje javnih usluga kroz dobro upravljanje smatra se sastavnim delom projekata lokalne infrastrukture predloženih za finansiranje koje obezbeđuje EU. Isto tako, kroz svoje evaluacione kriterijume, Poziv promovira rodne aspekte i socijalnu inkluziju ugroženih grupa. Inicijative OPP se podstiču da uključe aktivnosti društveno odgovornog poslovanja (DOP) koje se bave potrebama lokalnih zajednica, pruže podršku ugroženim grupama, kao i aktivnosti koje neguju i promovišu rodnu ravnopravnost gde je to moguće i principe dobrog upravljanja.

Poziv za podnošenje prijave za izradu teritorijalnih strategija obuhvata različite međusektorske aspekte: Prvo, izabrane teritorije su u obavezi da uspostave interdisciplinarnu radnu grupu u kojoj bi trebalo da bude najmanje 40% članica. Drugo, tematski obuhvat strategija je usmeren propisanim tematskim fokusom definisanim u [Strategiji održivog urbanog razvoja Republike Srbije do 2030. godine za period od 2021. do 2022. godine](#) i [tematskim ciljevima Kohezivne politike EU](#), u kojima su međusektorske teme u fokusu. Treće, aspekt dobrog upravljanja prepoznat je u obaveznom uspostavljanju mehanizama upravljanja za sprovođenje strategija.

Međusektorske teme su sastavni deo PDP-a za unapređenje socijalnih usluga i ugrađene su u kriterijume za evaluaciju, dok je jedan od glavnih ciljeva PDP-a da doprinese socijalnoj inkluziji isključenih grupa.

Nadalje, podizanje nivoa svesti o rodnoj ravnopravnosti i socijalnoj inkluziji se podržava interno i eksterno, ugrađivanjem konkretnih elemenata u Strategiju komunikacije. Rodna ravnopravnost i aspekti inkluzivnosti kao sastavni deo Strategije komunikacije i aktivnosti, primenjuju se u svakodnevnoj komunikaciji i promovišu kroz, na primer, rodne projekte promovisane u medijima itd.

8. KOMUNIKACIJE I VIDLJIVOST

Strategija komunikacije i vidljivosti Programa EU PRO Plus¹⁹ formulisana u skladu sa [Priručnikom za komunikaciju i vidljivost spoljnih aktivnosti Evropske unije](#) i [Smernicama za vidljivost projekata koje finansira EU u Srbiji](#), odobrena je od strane MEI i čeka na odobrenje DEU. Strategija se zasniva na najboljim praksama prethodnog Programa uz integrisanje nalaza i preporuka iz Procene Strategije komunikacije EU PRO (EPCSA)²⁰ koju je izvršila spoljna agencija.

Standardni, ključni promotivni i komunikacijski proizvodi su formulisani nakon usvajanja vizuelnog identiteta programa, a utvrđene su Smernice za komunikaciju i vidljivost²¹ kao skup standarda za korisničke projekte EU PRO Plus kojih treba da se pridržavaju kako bi se regulisala i osigurala vidljivost Evropske Unije (EU).

¹⁸ Akcioni plan za rodnu ravnopravnost se može naći u Aneksu V, Prilog 5.4

¹⁹ Može se naći u Aneksu IV_Prilog 4.1_ EU PRO Plus Strategija komunikacije _Nacrt

²⁰ Može se naći u Aneksu IV_Prilog 4.2_ Sažetak preporuka za Strategiju komunikacije EU PRO Plus

²¹ Može se naći u Aneksu IV_Prilog 4.3_ EU PRO Plus Smernice za komunikaciju i vidljivost, usklađene sa Priručnikom Evropske komisije za [komunikaciju i vidljivost spoljnih aktivnosti Evropske unije](#) i [Smernicama za vidljivost projekata koje finansira EU u Srbiji](#) www.euproplus.org.rs

[EU PRO Plus veb-sajt](#) koji su odobrili DEU i MEI zvanično je pokrenut u aprilu i od tada je redovno ažuriran i posećen 11.716 puta od strane 17.238 jedinstvenih posetilaca. Stranica Javni pozivi se pokazala kao daleko najposećenija stranica što pokazuje da korisnici imaju jasno viđenje Programa i da su zainteresovani za ponuđene mogućnosti.

Svi kanali društvenih mreža EU PRO²² su prenamenjeni i rebrendirani vizuelnim elementima EU PRO Plus kako bi se osigurao nastavak napora za povećanje broja pratilaca stečenih tokom trajanja prethodnog programa. Fejsbuk je i dalje najefikasniji kanal komunikacije za Program, koji doseže do 554.042 ljudi i privlači preko 500 sviđanja objava uz 18.935 pratilaca. Twitter stranicu prati 1.156 ljudi, dok je Instagram publika najbrže rastući alat i sada dostiže 2.668 pratilaca što odražava rastuće interesovanje mlađe publike za aktivnosti Programa.

Na Jutjub kanalu Programa objavljeno je 20 promotivnih video zapisa, snimaka info sesija i raznih medijskih izveštaja o aktivnostima Programa, dok je na veb-sajtu Programa objavljeno deset vesti i osam video priča.

S obzirom na ograničenja zbog kovida 19 u toku godine su organizovana četiri događaja na visokom nivou, kojima su prisustvovali najviši predstavnici Delegacije EU. [Događaj povodom obeležavanja početka Programa EU PRO Plus](#), održan onlajn 14. aprila 2021. godine, okupio je preko 250 učesnika i generisao 830 pregleda na Jutjubu dok je na Fejsbuku došao do više od 31.000 ljudi. **Primopredaja 26 specijalizovanih vozila za distribuciju vakcina** u okviru podrške EU u borbi protiv kovida 19, organizovana je u saradnji sa DEU i MEI 14. septembra 2021. godine uživo, a prisustvovali su predsednik Srbije Aleksandar Vučić i šef Delegacije EU u Srbiji ambasador Emanuele Žiofre, ministarka za evropske integracije Jadranka Joksimović i ministar zdravlja Zlatibor Lončar kao i predstavnici 24 zavoda za javno zdravlje koji su primili donaciju. **Prvom Upravnom odboru Programa** koji je organizovan uz fizičko prisustvo 9. decembra takođe su prisustvovali šef DEU i ministarka za evropske integracije koji su tom prilikom promovisali kako dodatnih deset miliona EUR za oporavak od kovida 19 koji su dodati prvobitnom budžetu Programa, tako i tri javna poziva Programa. Program je u decembru organizovao i **posetu šefova misija Vranju, Bujanovcu i Preševu**, što je pored političkih sastanaka omogućilo šefu DEU, ambasadorima Austrije, Belgije i Portugala i prvim sekretarima Ambasade Mađarske i Slovačke da posete neke od projekata realizovanih kroz prethodni program EU PRO.

Takođe, 24. decembra održana je onlajn [svečana dodela nagrada likovnog konkursa za kalendar](#) uz učešće predstavnika Delegacije EU, Ministarstva za evropske integracije, Programa i nagrađenih učenika. Na [likovni konkurs za kalendar za 2022. Programa EU PRO Plus](#) kojim su srednjoškolci/ke pozvani da pošalju umetničke radove na temu „Tvoja ideja, tvoja budućnost“, uprkos poteškoćama sa školovanjem kod kuće zbog pandemije, pristiglo je 79 umetničkih radova iz 23 škole sa sedištem u području delovanja Programa. Dvanaest pobjedničkih radova, odabranih putem javnog onlajn glasanja i glasovima predstavnika MEI, DEU, EU Info centra i UNOPS-a, predstavljeno je na EU PRO Plus kalendaru za 2022. godinu – zvaničnom kalendaru EUzaTebe.

Sve aktivnosti Programa promovisane su putem tradicionalnih i digitalnih medijskih kanala. Izdato je osam saopštenja za javnost i šest informacija za medije koji su **generisali 563 pozitivna medijska izveštaja, od čega 242 (ili 42,9 odsto) u nacionalnim medijima.**²³ Najveći broj od 185 medijskih izveštaja bio je posvećen promociji samog Programa, a nakon toga sledi događaj organizovan radi obeležavanja donacije specijalizovanih vozila za transport vakcina i podrške EU Srbiji u sprečavanju pandemije, kome je bilo posvećeno čak 100 medijskih izveštaja.

Za sva tri objavljena javna poziva pripremljene su i sprovode se posebne kampanje rada na terenu – za izradu teritorijalnih strategija, podršku unapređenju lokalne infrastrukture i podršku organizacijama za

²² [Facebook](#), [Instagram](#), [Twitter](#), [Youtube](#)

²³ Može se naći u Aneksu IV_Prilog 4.4_ Pregled komunikacionih aktivnosti

podršku preduzećima. Pozivi i sve info sesije uz fizičko prisustvo koje su relevantni sektori održali u području odgovornosti promovisani su putem saopštenja za javnost i posebnih informacija za medije. Promotivni materijal, uključujući odgovarajuće vizuelne materijale, animirane video prezentacije, štampane postere i letke, informativne brošure, kao i namenske veb-stranice, izrađeni su kako za javne pozive tako i za likovni konkurs za kalendar za 2022. godinu. Pored toga, snimljene su video info sesije za sva tri javna poziva i mogu se naći na Jutjub kanalima Programa i namenskim veb-stranicama poziva. Pored toga, organizovano je sedam medijskih intervjua/izjava u cilju promocije Programa, javnih poziva i likovnog konkursa za kalendar za 2022. godinu, uključujući lokalne i nacionalne medije, odnosno Radio Beograd, TV Piroć, Medijski istraživački centar iz Niša, Radio Sto plus iz Novog Pazara, kao i Radio-televiziju Srbije.

Tokom aprila i maja 2021. godine organizovano je Medijsko takmičenje za lokalne medije kako bi se promovisali rezultati postignuti kroz prethodne programe i promovisale buduće slične mogućnosti koje se nude kroz Program EU PRO Plus. Na takmičenju, organizovanom u sinergiji sa DEU i MEI, kao deo programa i EU PRO i EU PRO Plus, tražio se najbolji medijski izveštaj lokalnih i regionalnih medija na temu podrške Evropske unije (EU) lokalnom razvoju. Sedam najboljih medija²⁴ izabranih na osnovu glasova kolega, stručnog žirija²⁵ i predstavnika DEU i MEI, nagrađeno je informatičkom i audio i video opremom u vrednosti do 5.000 USD po nagradi, kako bi se unapredili tehnički kapaciteti medija.

Program je takođe dobijao publicitet indirektno pošto su različite kampanje DEU promovisale aktivnosti prethodnog programa koje bi bile uključene i u Program EU PRO Plus. Naime, u okviru kampanje DEU „Priče iz Srbije” na javnom servisu Radio-televizija Srbije predstavljeno je pet projekata realizovanih tokom prethodnog programa, dok je kampanja DEU za podršku poljoprivredi obuhvatila dve uspešne priče iz Prokuplja²⁶ i Babušnice²⁷.

Štaviše, predstavnici i korisnici Programa bili su pozvani da predstave dosadašnje rezultate i najave predstojeću podršku EU na nekoliko događaja Info kutka EU u Nišu, uključujući promociju podrške malim i srednjim preduzećima u okviru onlajn promotivnog događaja [Pitaj me bilo šta o EU podršci](#), i vebinara povodom Svetskog dana hrane na kome su predstavljena dva projekta EU PRO.

Konačno, u cilju obeležavanja prve uspešno završene godine, Program je u decembru objavio prvi broj elektronskog [Biltena](#) koji je distribuiran na adrese gotovo 3.000 zainteresovanih strana.

Uspešno je završen postupak za dodelu okvirnog ugovora o kupovini za nabavku promotivnog materijala i urađen je i isporučen osnovni paket promotivnih materijala koji obuhvata 2.000 promotivnih beležnica, 1.500 fascikli, 500 promotivnih torbi, posetnice, informativne brošure o Programu, dok će promotivni novogodišnji paketi dostavljeni u decembru biti podeljeni ključnim zainteresovanim stranama.

9. POUKE

Ovaj odeljak pruža pregled ključnih pouka zabeleženih u izveštajnom periodu, kao i nekoliko pouka stečenih tokom sprovođenja prethodnih iteracija Programa, koje su ugrađene u tekuće aktivnosti.

Potreban je **opsežan proces konsultacija pre finalizacije pristupa Programa, a intervencije su od presudne važnosti za uspeh aktivnosti**. Sa dinamičnim promenama okruženja, posebno u vezi sa ogromnim uticajem aktuelne pandemije na prioritete društveno-ekonomskog razvoja, sve je važnije da se u konsultativnim procesima angažuje širok spektar zainteresovanih strana pre pokretanja novih inicijativa,

²⁴ Radio-televizija Novi Pazar, TV Centar Svilajnac, Radio Sto Plus Novi Pazar, A1 Net Novi Pazar, TV Galaksija 32 Čačak, Centar za medijska istraživanja Niš i Regionalni portal E-Braničevo

²⁵ Radojka Nikolić (Ekonometar i Biznis magazin), Ljubica Gojčić (Radio-televizija Vojvodine) i Miša Stoilković (Radio Beograd)

²⁶ Euzatebe.rs [Poljoprivreda u skladu sa prirodom](#) (14.09.2021.)

²⁷ Poljoprivreda.europa.rs [Organska hrana iz plastenika – zdravo i ukusno](#) (20.09.2021.)

odnosno javnih poziva. Naime, ulazni elementi dobijeni od nacionalnih zainteresovanih strana, sličnih razvojnih programa i ciljnih korisnika bili su ključni za finalizaciju Javnih poziva.

Program treba da bude agilan u reagovanju na izazove koje donose nepredviđene okolnosti, da ima fleksibilan plan rada kako bi izvršio pripreme za sve aktivnosti nezavisno od spoljnih odobrenja.

Sprovođenje mekih mera trebalo bi da bude uključeno u projekat ekonomske infrastrukture kako bi se obezbedila njegova održivost. Prethodno iskustvo je pokazalo da dobro vođeni ekonomski projekti kao što su industrijske zone mogu da generišu više investicija i otvore nova radna mesta za razliku od onih bez upravljačke strukture. Budući Pozivi za aktivnosti vezane za ekonomsku infrastrukturu treba da obuhvate aktivnosti podrške lokalnim samoupravama za uvođenje ili jačanje upravljanja projektima ekonomske infrastrukture kako bi se obezbedili maksimalni rezultati.

Meke mere koje obuhvataju uvođenje aktivnosti dobrog upravljanja pokazale su se delotvornim u prethodnim projektima lokalne infrastrukture i svrha im je da podrže održivost projekta, transparentnost, efikasnosti u radu kao i ciljeve socijalne uključenosti kao što su nediskriminacija, učešće građana i jednakost.

Uvođenje onlajn registracije za info sesije i radionice/obuke, koje se održavaju kako uz fizičko prisustvo, tako i onlajn, pokazalo se korisnim jer doprinosi ne samo boljoj tačnosti predviđenog broja učesnika, već i stvaranju baza podataka koje služe kao budući kanali komunikacije i za buduće alate za praćenje tokom realizacije.

Obezbeđivanje primene mera protiv kovida tokom velikog broja grupnih okupljanja zahtevalo je veći fokus na mere prevencije kovida 19 i uvedene mere. Pored toga, podstiče se učešće u onlajn događajima. Uvođenje mera zdravstvene bezbednosti – osnovnih sanitarnih mera, adekvatnih prostorija, održavanja odgovarajuće distance i kovid kontrolora, za ublažavanje izloženosti kovidu 19, pokazalo se delotvornim za zaposlene Programa i učesnike.

Radi veće vidljivosti Programa, promotivne aktivnosti u okviru pojedinačnih projekata biće definisane tokom izrade ugovora i u skladu sa vrstom projekta i raspoloživim budžetom. Tamo gde je moguće, kao što je prikazano na primeru Poziva za lokalnu infrastrukturu, fokus treba da bude na vizuelnom i poželjno video sadržaju koji bi mogao da se promovise putem tradicionalnih i digitalnih medija.

10.SLEDEĆI IZVEŠTAJNI PERIOD

U ovom odeljku dat je spisak prioriteta/aktivnosti za naredni izveštajni period. Potrebno je da se odvojeno sačini detaljan plan rada i priloži ovom izveštaju.

Rezultat 1 Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta ITI

- *Aktivnost 1.1* Održati prvi modul obuke o instrumentima teritorijalnog razvoja za MEI
- *Aktivnost 1.1* Pokrenuti izradu Uporedne studije o državama članicama EU
- *Aktivnost 1.2* Okončati proces evaluacije prijave u okviru Poziva za podnošenje prijave za izradu teritorijalnih strategija, preporučiti krajnje korisnike, potpisati MoR i započeti sprovođenje aktivnosti
- *Aktivnost 1.2* Održati prvi modul obuke o instrumentima teritorijalnog razvoja za LSU i RRA

Rezultat 2. Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama

- *Aktivnost 2.1* Dobiti odobrenje UOP-a i objaviti Poziv za projekte ekonomske infrastrukture (PEI)
- *Aktivnost 2.1* Organizovati info sesije za promovisanje Poziva za PEI
- *Aktivnost 2.1* Formulirati Poziv za izradu tehničke dokumentacije za ekonomsku infrastrukturu, dobiti odobrenje UOP-a i objaviti Poziv.

- *Aktivnost 2.2* Dobiti odobrenje UOP-a i objaviti Javni poziv za dostavljanje predloga za nabavku opreme i uvođenje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća
- *Aktivnost 2.2* Organizovati info sesije za promociju Javnog poziva za podnošenje predloga za nabavku opreme i uvođenje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća
- *Aktivnost 2.2* Izvršiti evaluaciju predloga projekata i potpisati ugovore o dodeli bespovratnih sredstava za OPP

Rezultat 3. Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama

- *Aktivnost 3.1* Izvršiti evaluaciju predloga za projekte lokalne infrastrukture, dobiti odobrenje UOP-a i potpisati ugovore o dodeli bespovratnih sredstava sa odabranim korisnicima
- *Aktivnost 3.2* Objaviti PDP za unapređenje socijalnih usluga i pokrenuti proces evaluacije
- *Aktivnost 3.3* Pripremiti produženje ugovora o dodeli bespovratnih sredstava sa 23 doma zdravlja, izvršiti verifikaciju izveštaja o drugom ključnom događaju i prebaciti treću ratu; redovno praćenje i evaluacija 23 paketa bespovratnih sredstava domovima zdravlja

ANEKSI

Aneks I Poboljšano planiranje razvoja

Aneks I Prilog 1.1	Procena inicijativa u oblastima CLLD i SUD
Aneks I Prilog 1.2	Plan izgradnje kapaciteta
Aneks I Prilog 1.3	Predlog uporedne analize država članica EU
Aneks I Prilog 1.4	Izveštaj o evaluaciji info sesija o ISTD
Aneks I Prilog 1.5	Izveštaj o evaluaciji radionica o ISTD
Aneks I Prilog 1.6	Zbirka tekstova o ISTD

Aneks II Unapređeni ekonomski rast

Aneks II Prilog 2.1	Zbirni izveštaj o info sesijama za OPP

Aneks III Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija

Aneks III Prilog 3.1	Izveštaj o evaluaciji informativnih sesija o PLI
Aneks III Prilog 3.2	PDP za unapređenje socijalnih usluga
Aneks III Prilog 3.3	Pregled pomoći Programa za podršku merama prevencije u vezi sa kovidom 19

Aneks IV Komunikacije

Aneks IV Prilog 4.1	Pregled komunikacijskih aktivnosti EU PRO Plus
Aneks IV Prilog 4.2	Rezime preporuka za Strategiju komunikacije Programa EU PRO Plus
Aneks IV Prilog 4.3	Smernice za komunikaciju i vidljivost u vezi sa projektima i aktivnostima finansiranim kroz Program EU PRO Plus
Aneks V Prilog 4.4	Pregled komunikacijskih aktivnosti EU PRO Plus za 2021. godinu

Aneks V Upravljanje programom

Aneks V Prilog 5.1	Matrica logičkog okvira
Aneks V Prilog 5.2	Plan rada EU PRO Plus za prvo tromesečje 2022. godine
Aneks V Prilog 5.3	Pregled rezultata ankete LSU
Aneks V Prilog 5.4	Akcioni plan za rodnu ravnopravnost